

Luty 2024 r.
Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
i nie ma charakteru wyczerpującego

Sprawy dotyczące terroryzmu a Europejska Konwencja Praw Człowieka

Artykuł 15 (uchylenie stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka: „W przypadku wojny lub innego niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu, każda z Wysokich Układających się Stron może podjąć środki uchylające stosowanie zobowiązań wynikających z niniejszej Konwencji w zakresie ściśle odpowiadającym wymogom sytuacji, pod warunkiem, że środki te nie są sprzeczne z innymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego”.

Postanowienie to umożliwia państwom jednostronne uchylenie stosowania zobowiązań wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w określonych okolicznościach wyjątkowych, z czego pewne Układające się Strony skorzystały w kontekście terroryzmu¹.

Przykłady spraw, w których Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpatrywał kwestię uchylenia stosowania zobowiązań:

[Lawless przeciwko Irlandii \(nr 3\)](#)

1 lipca 1961 r.

Uchylenie stosowania zobowiązań przez Irlandię w 1957 r. w następstwie przemocy terrorystycznej powiązanej z Irlandią Północną. Skarżący, podejrzany o przynależność do IRA („Irlandzkiej Armii Republikańskiej”), podnosił, że został pozbawiony wolności bez procesu w okresie od lipca do grudnia 1957 r., kiedy to przebywał w obozie wojskowym usytuowanym na terytorium Republiki Irlandii.

[Irlandia przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#) (zob. poniżej s. 2)

18 stycznia 1978 r.

Uchylenie stosowania zobowiązań przez Zjednoczone Królestwo w odniesieniu do sprawowania przez nie rządów w Irlandii Północnej we wczesnych latach 70., odnawiane kilkakrotnie w późniejszym okresie.

[Brannigan i McBride przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#) (zob. poniżej, s. 16)

26 maja 1993 r.

Kolejne uchylenie stosowania zobowiązań przez Zjednoczone Królestwo w 1989 r. w odniesieniu do Irlandii Północnej.

[Aksoy przeciwko Turcji](#) (zob. poniżej, s. 2)

18 grudnia 1996 r.

¹ Zob. zestawienie tematyczne dotyczące „[Uchylenia stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego](#)”.

Uchylenie stosowania zobowiązań przez rząd turecki w odniesieniu do Turcji południowo-wschodniej ze względu na rozruchy między służbami bezpieczeństwa a członkami organizacji terrorystycznej PKK (Partii Pracujących Kurdystanu).

[A. i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu \(skarga nr 3455/05\)](#) (zob. poniżej, s. 15)

19 lutego 2009 r. (Wielka Izba)

Uchylenie stosowania zobowiązań przez Zjednoczone Królestwo w 2001 r. po atakach terrorystycznych z 11 września w Stanach Zjednoczonych.

Terroryści (podejrzani o terroryzm)

Zagadnienia związane z art. 3 Konwencji (zakaz stosowania tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub karanía)

Warunki pozbawienia wolności

Artykuł 15 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (uchylenie stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego) stanowi jasno, że pewne środki nie są dozwolone niezależnie od rodzaju sytuacji niebezpieczeństwa publicznego. Przykładowo prawem bezwzględny, które nie podlega uchyleniu, jest art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania lub tortur).

[Irlandia przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#)

18 stycznia 1978 r.²

W okresie od sierpnia 1971 r. do grudnia 1975 r. władze Zjednoczonego Królestwa dokonały szeregu „pozasądowych” zatrzymań, tymczasowych aresztowań i internowań w Irlandii Północnej. Sprawa wywodziła się ze skargi Rządu Irlandii dotyczącej zakresu i wykonania tych środków, a w szczególności praktyki psychologicznych technik przesłuchiwania (stanie pod ścianą, zakrywanie głowy, poddawanie działaniu hałasu oraz pozbawienie snu, żywności i picia) podczas prewencyjnego pozbawienia wolności osób pozbawionych wolności w związku z aktami terroryzmu.

Trybunał, uznając te metody za powodujące intensywne cierpienie fizyczne i psychiczne, orzekł, że w sprawie **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania). Orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) **ani art. 14** Konwencji (zakaz dyskryminacji).

[Aksoy przeciwko Turcji](#)

18 grudnia 1996 r.

Skarżący podnosił w szczególności, że pozbawienie go wolności w 1992 r. pod zarzutem pomocnictwa i podlegania terrorystów z PKK (Partii Pracujących Kurdystanu) było bezprawne i że był on torturowany (przez tzw. palestyńskie powieszenie, tj. rozbierany i wieszany za związane z tyłu ręce).

Trybunał, uznając, że traktowanie skarżącego było tak poważne i okrutne, że można je uznać jedynie za tortury, orzekł, iż doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur). Orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 5** (zakaz wolności i bezpieczeństwa osobistego) **oraz art. 13** Konwencji (zakaz skutecznego środka ochrony prawnej).

[Martinez Sala przeciwko Hiszpanii](#)

2 listopada 2004 r.

Na krótko przed Igrzyskami Olimpijskimi w Barcelonie skarżący, podejrzewani o sympatyzowanie z katalońskim ruchem niepodległościowym, zostali zatrzymani przez funkcjonariuszy Straży Obywatelskiej (*Guardia Civil*) w związku z prowadzonym

² Zob. również [wyrok](#) (wydany w trybie rewizji) z dnia 20 marca 2018 r.

Zestawienie – Terroryzm a EKPC

śledztwem w sprawie przestępstw o charakterze terrorystycznym. Zarzucali oni w skardze w szczególności, że poddawano ich torturom fizycznym i psychicznym oraz nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w czasie zatrzymania, a także podczas przetrzymywania w policyjnej izbie zatrzymań w Katalonii i na komendzie Straży Obywatelskiej w Madrycie. Zarzucali oni również, że śledztwa prowadzone przez organy krajowe nie były skuteczne ani wnikliwe.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w odniesieniu do zarzucanego złego traktowania w policyjnej izbie zatrzymań, natomiast **stwierdził naruszenie art. 3** ze względu na brak skutecznego formalnego śledztwa w sprawie tych zarzutów.

Öcalan przeciwko Turcji

12 maja 2005 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła między innymi warunków przeniesienia z Kenii do Turcji, a następnie pozbawienia wolności na wyspie İmralı Abdullaha Öcalana, byłego przywódcy nielegalnej organizacji PKK (Partii Pracujących Kurdystanu), którego skazano na śmierć za działania mające na celu doprowadzenie do secesji części terytorium Turcji. Skarżący podnosił w skardze w szczególności kwestię warunków, w których był przetrzymywany w zakładzie karnym w İmralı, a które miały wypełniać znamiona nieludzkiego traktowania.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w związku z warunkami pozbawienia skarżącego wolności w zakładzie karnym w İmralı. Zgadając się z zaleceniami Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom, z których wynika, że należy łagodzić długotrwałe skutki izolacji społecznej skarżącego poprzez zapewnienie mu dostępu do takich samych udogodnień jak innym więźniom objętym w Turcji szczególnymi środkami bezpieczeństwa, Trybunał uznał, że ogólne warunki pozbawienia wolności skarżącego nie spełniały kryterium minimalnego stopnia dolegliwości, który pozwalałby na uznanie ich za nieludzkie lub poniżające traktowanie w rozumieniu art. 3 Konwencji.

Zobacz również Öcalan przeciwko Turcji (nr 2) wyrok z dnia 18 marca 2014 r., podsumowany w dalszej części zestawienia.

Ramirez Sanchez przeciwko Francji

4 lipca 2006 r. (Wielka Izba)

Skarżący, znany jako „Carlos the Jackal” i uznawany w latach 70. XX wieku za najniebezpieczniejszego terrorystę świata, podnosił w skardze kwestię osadzenia w izolacji przez okres ośmiu lat od skazania za przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w związku z okresem osadzenia skarżącego w izolacji. Podzielając obawy Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom dotyczące możliwych długofalowych skutków izolacji skarżącego, Trybunał mimo wszystko uznał, że z uwagi na cechy osobowe i zagrożenie stwarzane przez skarżącego, warunki pozbawienia wolności skarżącego w rozpatrywanym okresie nie spełniały minimalnego stopnia dolegliwości koniecznego do stwierdzenia nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 3 Konwencji.

Trybunał orzekł również, że w sprawie **doszło do naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) ze względu na brak w prawie francuskim środka odwoławczego, który umożliwiałby skarżącemu odwołanie się od decyzji o dalszym przetrzymywaniu go w izolacji.

Érót przeciwko Francji

12 czerwca 2007 r.

Skarżący, będący byłym członkiem ekstremistycznego lewicowego ruchu zbrojnego „Action directe”, skazany w 1995 r. na 30 lat pozbawienia wolności za między innymi terroryzm, podnosił w skardze kwestię przeszukań osobistych w zakładzie karnym.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz poniżającego traktowania), zauważając w szczególności, że poczucie arbitralności, poczucie niższości

i niepokój, który często się z nim wiąże, jak również poczucie poważnego pogwałcenia godności bez wątplenia wywołanego koniecznością rozebrania się przed inną osobą oraz poddania się wizualnej kontroli odbytu, czemu towarzyszyły inne nadmiernie intymne środki związane z kontrolą osobistą, doprowadziły do stopnia upokorzenia, który wykraczał poza to, co w sposób nieunikniony towarzyszyło poddawaniu więźniów kontrolom osobistym. Co więcej, upokorzenie odczuwane przez skarżącego było tym większe, że w szeregu przypadków jego odmowa dostosowania się do zastosowanych środków skutkowałą umieszczeniem go w celi dyscyplinarnej.

Trybunał orzekł ponadto, że doszło w tym przypadku do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania korespondencji) w odniesieniu do odmowy – na podstawie okólnika ministerialnego – przekazania listu osadzonego do innego osadzonego, jak również do **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) w odniesieniu do braku krajowego środka odwoławczego umożliwiającego zakwestionowanie przez osadzonego odmowy przekazania korespondencji.

Öcalan przeciwko Turcji (nr 2)

18 marca 2014 r.

Skarżący, będący założycielem nielegalnej organizacji PKK (Partii Pracujących Kurdystanu), podnosił w skardze głównie kwestię braku możliwości skrócenia kary dożywotniego pozbawienia wolności, jak również warunków pozbawienia wolności (w szczególności jego społecznej izolacji oraz ograniczenia jego kontaktów z członkami rodziny i prawnikami) w zakładzie karnym na wyspie İmralı. Podnosił również w skardze kwestię ograniczeń łączności telefonicznej, korespondencji i widzeń z krewnymi i prawnikami.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w odniesieniu do warunków pozbawienia skarżącego wolności w okresie do 17 listopada 2009 r., jak również, że **nie doszło do naruszenia art. 3** w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w okresie następującym po tej dacie. Z jednej strony z uwagi na pewne aspekty, takie jak brak udogodnień w zakresie łączności, które ograniczałyby izolację społeczną skarżącego, a także trwałe poważne utrudnienia w dostępie do zakładu karnego przez odwiedzających, Trybunał uznał, że warunki pozbawienia wolności w okresie do 17 listopada 2009 r. wypełniały przesłanki niehumanitarnego traktowania. Z drugiej strony z uwagi na przybycie do zakładu karnego İmralı innych osadzonych oraz zwiększoną częstotliwość widzeń Trybunał doszedł do przeciwnych wniosków w odniesieniu do pozbawienia wolności w okresie następującym po wskazanej dacie.

Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 3** w odniesieniu do wyroku skazującego skarżącego na karę dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości ubiegania się o warunkowe zwolnienie, uznając, że w świetle braku mechanizmu kontroli wyrok dożywotniego pozbawienia wolności wydany wobec skarżącego stanowił wyrok z niepodlegającym ograniczeniu wymiarem kary, co spełniało przesłanki niehumanitarnego traktowania.

Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), uznając, że w świetle uzasadnionej obawy rządu Turcji, iż skarżący mógłby wykorzystać łączność ze światem zewnętrznym do kontaktowania się z członkami PKK, ograniczenia prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego nie wykraczały poza to, co konieczne, dla ochrony porządku i zapobiegania przestępstwom.

Aarrass przeciwko Belgii

7 września 2021 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła obywatela Belgii i Maroka, który twierdził, że państwo belgijskie nie zapewniło mu ochrony konsularnej w celu obrony przed poważnymi naruszeniami jego integralności fizycznej i psychicznej, których doznał podczas pobytu w więzieniu w Maroku. Skarżący został aresztowany w 2008 r. w Melilli (Hiszpania) na podstawie międzynarodowego nakazu aresztowania wydanego przez władze Maroka i był

poszukiwany przez władze Maroka w celu osądzenia go za następujące przestępstwa: stowarzyszenie się i współpracę z grupami lub organizacjami terrorystycznymi oraz przeprowadzanie ataków terrorystycznych godzących w porządek publiczny.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Zauważył w szczególności, że władze belgijskie nie pozostały bierne lub obojętne i że podjęły kroki w celu interwencji u władz marokańskich, zarówno na gruncie dyplomatycznym, jak i humanitarnym, w celu poprawy sytuacji skarżącego. Wysiłki te nie zakończyły się sukcesem i wydaje się, że nie miały wpływu na warunki przetrzymywania skarżącego. Sytuacja ta nie wynikała jednak z inercji belgijskich urzędników konsularnych pracujących w Maroku, ale z systematycznej odmowy ze strony władz marokańskich, które sprawowały wyłączną kontrolę nad osobą skarżącego.

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

[Amin i Ahmed przeciwko Zjednoczonemu Królestwu \(skarga nr 6610/09 i nr 326/12\)](#)

Skarga została zakomunikowana Rządowi brytyjskiemu w dniu 10 lipca 2012 r.

W 2004 r. skarżący zostali zatrzymani i osadzeni w Pakistanie przed deportowaniem do Zjednoczonego Królestwa, gdzie odbył się proces, wskutek którego skazano ich za udział w terroryzmie. Skarżący podnosili w skardze, że władze pakistańskie torturowały ich w miejscu pozbawienia wolności, a brytyjscy agenci, wiedząc o torturowaniu skarżących, byli współwinni tych czynów. Podnosili oni również kwestię nierzetelności procesu karnego prowadzonego następnie w Zjednoczonym Królestwie w związku z nieudzieleniem obrońcy dostępu do pewnych materiałów procesowych z uwagi na interes publiczny.

Trybunał zawiadomił Rząd brytyjski o skargach i skierował pytania do stron na podstawie art. 3 Konwencji (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego).

Zarzut złego traktowania w czasie przetrzymywania w izolacji w policyjnej izbie zatrzymań

[Etxebarria Caballero przeciwko Hiszpanii i Ataun Rojo przeciwko Hiszpanii](#)

7 października 2014 r.

Skarżący, zatrzymani przez policję i umieszczeni w izbie zatrzymań służb bezpieczeństwa w związku ze śledztwem dotyczącym w szczególności ich domniemanej przynależności do organizacji terrorystycznej ETA, podnosili w skardze zwłaszcza kwestię nieprzeprowadzenia przez hiszpańskie władze skutecznego śledztwa w sprawie ich skargi dotyczącej złego traktowania, któremu mieli być poddani w trakcie przetrzymywania w izbie zatrzymań służb bezpieczeństwa.

W obydwu przypadkach Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w związku z brakiem skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych przez skarżących zarzutów złego traktowania. Trybunał podkreślał w szczególności, że nie przeprowadzono skutecznych śledztw wymaganych w świetle szczególnie trudnego położenia skarżących. Po raz kolejny podkreślił on znaczenie przyjmowania środków służących poprawie jakości badań osób izolowanych przeprowadzanych przez lekarzy medycyny sądowej. Poparł również zalecenia Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom dotyczące zarówno stosowania w takich sytuacjach odpowiednich zabezpieczeń, jak i samej zasady izolacji osoby w Hiszpanii. Ze względu na brak wystarczających dowodów Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 3** ze względu na złe traktowanie zarzucane przez pierwszego ze skarżących. Pragnął jednak zaznaczyć, że brak możliwości stwierdzenia „ponad zasadną wątpliwość”, że doszło do złego traktowania, wynikał w dużym stopniu z nieprzeprowadzenia przez hiszpańskie władze wnikliwego i skutecznego śledztwa.

Beortegui Martinez przeciwko Hiszpanii

31 maja 2016 r.

Sprawa dotyczyła zarzucanego nieprzeprowadzenia śledztwa w sprawie formułowanych przez skarżącego zarzutów złego traktowania przez funkcjonariuszy Straży Obywatelskiej (*Guardia Civil*) podczas pozbawienia wolności w izolacji w policyjnej izbie zatrzymań w związku z podejrzeniem przynależności do organizacji terrorystycznej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) ze względu na śledztwo prowadzone przez organy krajowe, a także że **nie doszło do naruszenia art. 3** w kontekście podnoszonego przez skarżącego zarzutu złego traktowania podczas zatrzymania i przebywania w policyjnej izbie zatrzymań. Trybunał orzekł w szczególności, że nie przeprowadzono wnikliwego i skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych przez skarżącego zarzutów złego traktowania w trakcie jego izolacji w policyjnej izbie zatrzymań. W wyniku nieprzeprowadzenia przez władze krajowe wnikliwego i skutecznego śledztwa, Trybunał nie dysponował dostatecznym materiałem dowodowym na potrzeby ustalenia, czy skarżący był poddany traktowaniu, którego stopień dolegliwości pozwałaby na uznanie, iż wchodzi ono w zakres zastosowania art. 3. Trybunał przypomniał również, jak ważne jest przyjmowanie środków zalecanych przez Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom w celu poprawy jakości badań osób izolowanych w policyjnej izbie zatrzymań, prowadzonych przez lekarza medycyny sądowej, a także zaapelował do władz hiszpańskich o sporządzenie jasnego kodeksu postępowania dla funkcjonariuszy odpowiedzialnych za nadzór nad takimi osobami w zakresie procedur przesłuchań oraz zapewnienia integralności fizycznej.

Portu Juanenea i Sarasola Yarzabal przeciwko Hiszpanii

13 lutego 2018 r.

Sprawa dotyczyła zarzutów złego traktowania, któremu skarżący mieli być poddawani w czasie zatrzymania w 2008 r. przez funkcjonariuszy Straży Obywatelskiej (*Guardia Civil*) oraz na początkowym etapie izolacji w policyjnej izbie zatrzymań.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w jego aspekcie materialnym i proceduralnym. Zauważył w szczególności, że obrażenia opisane w zaświadczeniach przedłożonych przez skarżących były spowodowane w okresie, gdy pozostawali oni w rękach Straży Obywatelskiej. Co więcej, ani władze krajowe, ani Rząd hiszpański nie przedstawiły przekonujących ani wiarygodnych argumentów, które mogłyby wyjaśniać lub usprawiedliwiać obrażenia, których doznali skarżący. Trybunał uznał zatem, że winę za opisane obrażenia należy przypisać państwu. Ponadto ponieważ skarżący nie utrzymywali, że obrażenia miały długofalowe konsekwencje, jak również w świetle braku jednoznacznych dowodów dotyczących celu takiego traktowania, Trybunał był zdania, że traktowania, którego doznali skarżący, nie można uznać za tortury. Mimo wszystko jednak było ono wystarczająco poważne, aby postrzegać je w kategoriach niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Trybunał zauważył ponadto, że sąd najwyższy ograniczył się do odrzucenia wersji skarżących bez uwzględnienia, czy użycie siły fizycznej przez funkcjonariuszy w trakcie zatrzymania skarżących było ściśle konieczne i proporcjonalne ani czy większość poważnych obrażeń powstałych w rezultacie u pierwszego ze skarżących była spowodowana przez funkcjonariuszy odpowiedzialnych za pozbawienie go wolności i nadzór. Zaniechania te uniemożliwiły sądowi krajowemu ustalenie faktów i wszystkich okoliczności w zakresie, w jakim powinien on być to uczynić.

Ryzyko złego traktowania w przypadku deportowania/ekstradycji

Jeżeli zachodzi rzeczywiste ryzyko złego traktowania w innym Państwie, obowiązek odmowy odesłania osoby do tego Państwa ma charakter bezwzględny; nie można twierdzić, że względy interesu publicznego przeważają nad ryzykiem złego traktowania takiej osoby po jej powrocie, niezależnie od popełnionego przestępstwa lub zachowania, którego dopuściła się osoba.

Chahal przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

15 listopada 1996 r.

Skarżący, będący orędownikiem sikhijskiego separatyzmu, wobec którego wydano decyzję o wydaleniu ze względów bezpieczeństwa państwowego, zarzucał, że w razie deportacji do Indii groziłoby mu rzeczywiste ryzyko złego traktowania.

Trybunał orzekł, że **wykonanie decyzji o wydaleniu stanowiłoby naruszenie art. 3 Konwencji** (zakaz nieludzkiego i poniżającego traktowania). Trybunał nie został przekonany zapewnieniami przedstawionymi przez Rząd indyjski.

Shamavev i Inni przeciwko Gruzji i Rosji³

12 kwietnia 2005 r.

Sprawa ta dotyczyła w szczególności domniemanego ryzyka złego traktowania w razie wykonania wydanego dwa lata wcześniej postanowienia o ekstradycji obywatela rosyjskiego czeczeńskiego pochodzenia do Rosji ze względu na fakt, że był on terrorystą-rebeliantem, który brał udział w konflikcie w Czeczenii. Wykonanie decyzji o ekstradycji wydane przeciwko niemu zawieszono, ale mogła ona zostać wykonana wraz z zakończeniem postępowania w sprawie statusu uchodźcy.

Trybunał orzekł, że **wykonanie decyzji o ekstradycji** skarżącego do Rosji **stanowiłoby naruszenie art. 3 Konwencji** (zakaz nieludzkiego i poniżającego traktowania). Mając na uwadze przedłożony materiał dowodowy, Trybunał uznał w szczególności, że oceny, na podstawie których dwa lata wcześniej wydano decyzję o ekstradycji, nie były już wystarczające, aby wykluczyć narażenie skarżącego na złe traktowanie zakazane Konwencją. Trybunał zauważył w szczególności nowe, niezwykle alarmujące, zjawisko prześladowania i zabijania osób pochodzenia czeczeńskiego, które złożyły skargi do Trybunału.

Saadi przeciwko Włochom

28 lutego 2008 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła ryzyka złego traktowania w razie deportowania skarżącego do Tunezji, gdzie w 2005 r. wydano wobec niego wyrok zaoczny skazujący go na karę pozbawienia wolności na okres 20 lat za przynależność do organizacji terrorystycznej.

Trybunał zauważył, że nie sposób przecenić zagrożenia, jakim jest terroryzm, a także stwierdził, że państwa mają duże trudności w ochronie społeczności przed przemocą związaną z terroryzmem. Nie powinno to jednak podważać bezwzględności charakteru art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz nieludzkiego lub poniżającego traktowania). W niniejszej sprawie istnieją znaczące podstawy, by przypuszczać, że istnieje rzeczywiste ryzyko, iż w razie deportowania do Tunezji skarżący byłby poddany traktowaniu wbrew art. 3. Trybunał zauważył ponadto, że władze tunezyjskie nie przedstawiły gwarancji dyplomatycznych, których oczekiwał Rząd włoski. Wreszcie, nawet gdyby władze tunezyjskie udzieliły gwarancji dyplomatycznych, nie zwolniłoby to Trybunału z obowiązku zbadania, czy takie gwarancje stanowiłyby dostateczne zabezpieczenie ochrony skarżącego przed ryzykiem złego traktowania. W rezultacie Trybunał uznał, że **wykonanie decyzji o deportacji** skarżącego do Tunezji **stanowiłoby naruszenie art. 3.**

Daoudi przeciwko Francji

3 grudnia 2009 r.

Skarżący, będący obywatelem algierskim, został zatrzymany i skazany we Francji w ramach operacji mającej na celu rozbięcie radykalnej grupy islamistów powiązanej z Al-Kaidą i podejrzewano go o udział w przygotowaniach do samobójczego ataku na Ambasadę Stanów Zjednoczonych w Paryżu.

W okolicznościach tej sprawy oraz mając na względzie w szczególności przeszłość skarżącego, którego nie tylko podejrzewano o powiązania z terroryzmem, ale również

³ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Europejskiej konwencji praw człowieka („Konwencja”).

skazano w przeszłości we Francji za poważne przestępstwa, czego władze algierskie były świadome, Trybunał był zdania, że w razie deportowania skarżącego do Algierii stałby się on celem Departamentu Informacji i Bezpieczeństwa. W rezultacie Trybunał uznał, że **wykonanie decyzji o deportacji** skarżącego do Algierii **stanowiłoby naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania).

Zobacz również: [H.R. przeciwko Francji \(skarża nr 64780/09\)](#), wyrok z dnia 22 września 2011 r.

Beghal przeciwko Francji

6 września 2011 r. (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący, skazany we Francji za działalność terrorystyczną, twierdził, że w razie przekazania go do Algierii byłby narażony na złe traktowanie.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** (jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną). Orzekł, że z uwagi na postępowanie karne przeciwko skarżącemu toczące się we Francji i jego tymczasowe pozbawienie wolności, nie istnieje nieodległe lub nieuchronne ryzyko odesłania go z tego kraju.

Omar Othman przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

17 stycznia 2012 r.

Skarżący, Omar Othman (znany również jako Abu Qatada) zaskarżył wydalenie go do Jordanii, gdzie wydano wobec niego wyrok zaoczny w związku z różnymi zarzutami obejmującymi działalność terrorystyczną.

Trybunał orzekł, że **deportowanie skarżącego** do Jordanii **nie powodowałoby** wystąpienia ryzyka złego traktowania **ani naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). Zauważył w szczególności, że rządy Zjednoczonego Królestwa i Jordanii dołożyły faktycznych starań, aby uzyskać i przedstawić przejrzyste i szczegółowe zapewnienia w celu zagwarantowania, aby skarżący po powrocie do Jordanii nie był poddany złemu traktowaniu. Co więcej, zapewnienia te byłyby monitorowane przez niezależną organizację działającą na rzecz praw człowieka w Jordanii, która miałaby pełny dostęp do skarżącego w zakładzie karnym.

Trybunał orzekł jednak, że **deportowanie skarżącego** do Jordanii **więzałoby się z naruszeniem art. 6** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) z uwagi na rzeczywiste ryzyko dopuszczenia podczas ponownego procesu dowodów uzyskanych poprzez tortury⁴. Wniosek ten odzwierciedla międzynarodowy konsensus, iż wykorzystanie dowodów uzyskanych w wyniku tortur uniemożliwia przeprowadzenie rzetelnego procesu sądowego.

Trybunał stwierdził w tej sprawie również, że **w przypadku deportowania skarżącego do Jordanii nie doszłoby do naruszenia art. 3 w związku z art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **oraz że nie doszłoby do naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego).

Babar Ahmad i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

10 kwietnia 2012 r.

Sprawa dotyczyła sześciu osób, co do których istniało domniemanie, iż są zaangażowani w międzynarodowy terroryzm: Babara Ahmada, Syeda Tahli Ahsana, Mustafy Kamala Mustafy (znanego jako Abu Hamza), Adela Abdula Bary'ego, Khaleda Al-Fawwaza i Haroona Rashida Aswata, którzy zostali pozbawieni wolności w Zjednoczonym Królestwie w oczekiwaniu na ekstradycję do Stanów Zjednoczonych.

Trybunał orzekł, że **nie doszłoby do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) ze względu na warunki pozbawienia wolności w ADX Florence (więzienia o maksymalnie zaostrzonym rygorze w Stanach Zjednoczonych) **w przypadku ekstradycji skarżących do Stanów Zjednoczonych**. Trybunał orzekł również, że

⁴ Był to pierwszy przypadek, w którym Trybunał uznał, iż wydalenie stanowiłoby naruszenie art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego).

art. 3 nie zostałyby naruszone ze względu na wymiar kary w przypadku ekstradycji skarżących do Stanów Zjednoczonych. Trybunał postanowił **odroczyć** analizę zarzutów podnoszonych przez cierpiącego na schizofrenię Haroona Rashida Aswata i zbadać je w późniejszym terminie w ramach odrębnej skargi (zob. poniżej).

Aswat przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

16 kwietnia 2013 r. (zob. również decyzja o dopuszczalności z dnia 6 stycznia 2015 r.)

Skarżący, pozbawiony wolności w Zjednoczonym Królestwie, podnosił w skardze, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych stanowiłaby złe traktowanie, w szczególności z uwagi na fakt, iż warunki pozbawienia wolności (potencjalnie długi okres tymczasowego aresztowania i potencjalne osadzenie w zakładzie karnym o maksymalnie zaostrzonym rygorze) z dużym prawdopodobieństwem nasiliłyby jego schizofrenię paranoidalną.

Chociaż Trybunał orzekł, że **ekstradycja** skarżącego do Stanów Zjednoczonych **stanowiłaby naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania), było tak jedynie ze względu na ówczesne nasilenie jego choroby psychicznej, a nie z uwagi na okres potencjalnego pozbawienia wolności w tamtym kraju.

Aswat przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

6 stycznia 2015 r. (decyzja o dopuszczalności)

W wyroku z kwietnia 2013 r. (zob. powyżej) Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że ekstradycja skarżącego ze Zjednoczonego Królestwa do Stanów Zjednoczonych stanowiłaby naruszenie art. 3 Konwencji. Po szeregu konkretnych zapewnień udzielonych przez Rząd amerykański Rządowi brytyjskiemu odnośnie do warunków pozbawienia wolności w Stanach Zjednoczonym w okresie poprzedzającym proces i po ewentualnym wydaniu wyroku w październiku 2014 r. ostatecznie dokonano ekstradycji skarżącego do Stanów Zjednoczonych. Skarżący podnosił zarzut, że gwarancje przedstawione przez Rząd amerykański nie odnosiły się do zagrożeń stwierdzonych przez Trybunał w jego wyroku z kwietnia 2013 r., a ekstradycja stanowiłaby naruszenie art. 3 Konwencji.

Trybunał orzekł, że obawy wyrażone w wyroku z kwietnia 2013 r. zostały ujęte bezpośrednio w kompleksowych zapewnieniach i informacji dodatkowej uzyskanej przez Rząd brytyjski od Rządu amerykańskiego. Z tego względu uznał skargę skarżącego za w sposób oczywisty nieuzasadnioną w świetle art. 35 Konwencji (kryteria dopuszczalności) i uznał skargę za **niedopuszczalną**.

X przeciwko Niemcom (skarga nr 54646/17)

7 listopada 2017 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła wydalenia z Niemiec do Rosji obywatela rosyjskiego urodzonego w Dagestanie, a dorastającego w Niemczech, którego podejrzewano o zamiar udziału w atakach terrorystycznych. Skarżący podnosił w skardze między innymi zarzut, że wydalenie go do Rosji narazi go na ryzyko tortur, nadzoru, pozbawienia wolności lub wymuszonego zaginięcia.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**. Podobnie jak sądy krajowe, orzekł w szczególności, że nie istnieją szczególne podstawy, by sądzić, że skarżący w razie deportowania do Moskwy byłby narażony na rzeczywiste ryzyko poddania złemu traktowaniu, wbrew art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), ponieważ nie był w żaden sposób powiązany z konfliktami w Kaukazie Północnym. Co więcej, Trybunał nie widział powodu, aby odchodzić od postanowień sądów krajowych, w których ostrożnie ustalono wagę dowodów i dokonano kompleksowej oceny sprawy skarżącego. Z tego względu orzekł, że tę część skargi skarżącego należy odrzucić jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną.

Saidani przeciwko Niemcom

4 września 2018 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła deportacji z Niemiec do Tunezji skarżącego, będącego obywatelem tunezyjskim, z powodu uznania go za potencjalnego sprawcę czynów zabronionych stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa państwowego (tzw. „Gefährder”) w związku z działaniami na rzecz tzw. państwa islamskiego. Skarżący podnosił w skardze między

innymi, że w związku z zarzutami terroryzmu groziło mu ryzyko kary śmierci, która nie będzie mogła zostać ograniczona do kary dożywotniego pozbawienia wolności ani nie będzie podlegać złagodzeniu.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Orzekł w szczególności, że istniało rzeczywiste ryzyko zasądzenia wobec skarżącego w Tunezji kary śmierci. Niemniej jednak kara ta *de facto* oznacza karę dożywotniego pozbawienia wolności, ponieważ istnieje tam moratorium na wykonywanie egzekucji przestrzegane od 1991 r. Trybunał nie widział podstaw, by odchodzić od ustaleń sądu krajowego, z których wynika, że na gruncie prawa tunezyjskiego i tamtejszej praktyki istnieje możliwość dokonania rewizji kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz istnieje jasny mechanizm przewidziany w tym celu.

A.M. przeciwko Francji (skarga nr 12148/18)

29 kwietnia 2019 r.

Sprawa dotyczyła planowanej deportacji do Algierii skarżącego będącego obywatelem algierskim po skazaniu go we Francji w 2015 r. za udział w aktach terroryzmu i wydaniu wobec niego stałego zakazu wjazdu na terytorium Francji. Skarżący podnosił w swojej skardze, że deportacja do Algierii naraziłaby go na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania.

Trybunał orzekł, że wykonanie decyzji o deportowaniu skarżącego do Algierii **nie doprowadziłoby do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur oraz nieludzkiego lub poniżającego traktowania), uznając, że ogólna sytuacja w Algierii co do traktowania osób związanych z terroryzmem nie wyklucza sama w sobie deportowania skarżącego. Trybunał, zgadzając się z rozstrzygnięciami sądów francuskich, uważał, że ich ocena była właściwa i dostatecznie poparta danymi krajowymi oraz informacjami pochodzącymi z innych wiarygodnych i obiektywnych źródeł. W niniejszej sprawie Trybunał wyraził przekonanie, że nie istniały poważne i udowodnione podstawy, by przypuszczać, że w razie powrotu do Algierii skarżący byłby narażony na traktowanie z naruszeniem art. 3 Konwencji.

K.I. przeciwko Francji (nr 5560/19)

15 kwietnia 2021 r.

Sprawa dotyczyła obywatela Rosji pochodzenia czeczeńskiego, który przybył do Francji, gdy był jeszcze nieletni i uzyskał status uchodźcy. Po skazaniu go za przestępstwo terrorystyczne i na tej podstawie, że jego obecność we Francji stanowiła poważne zagrożenie dla francuskiego społeczeństwa, francuski Urząd ds. Uchodźców i Bezpieczeństwa (OFPRA) cofnął mu status w lipcu 2020 r. na podstawie art. L. 711-6 kodeksu imigracyjnego i azylowego i zarządzono jego deportację do Rosji. Skarżący argumentował, że jego deportacja do Rosji naraziłaby go na nieludzkie lub poniżające traktowanie.

Trybunał orzekł, że doszłoby do **naruszenia Artykułu 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) Konwencji w aspekcie proceduralnym, gdyby po cofnięciu statusu uchodźcy skarżący miał zostać odesłany do kraju pochodzenia bez uprzedniej oceny przez władze francuskie rzeczywistego i aktualnego ryzyka, na jakie miał być narażony w przypadku deportacji. Na wstępie zauważył, że zarówno zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak i francuskiej Conseil d'État, cofnięcie statusu uchodźcy nie miało wpływu na fakt bycia uchodźcą. Kwestia, czy skarżący pozostawał uchodźcą, powinna zatem zostać szczegółowo rozważona przez władze krajowe, gdy badały one, zgodnie z art. 3 Konwencji, rzeczywistość ryzyka, na jakie był narażony w przypadku deportacji do kraju pochodzenia. Trybunał stwierdził, że zarówno w momencie wydania nakazu deportacji, jak i w momencie jego ponownego rozpatrzenia przez sąd, władze francuskie, oceniając ryzyko, na jakie narażony był skarżący po powrocie do Rosji, nie wzięły pod uwagę faktu, że można było domniemywać, iż skarżący pozostał uchodźcą pomimo cofnięcia mu statusu.

Zobacz również:

[Iquioussen przeciwko Francji](#)

25 maja 2023 r. (decyzja (Komitetu) w sprawie dopuszczalności)

Sprawy, w których dane państwo dokonało ekstradycji/deportacji podejrzanych o terroryzm pomimo zalecenia przez Trybunał na podstawie Reguły 39 (środki tymczasowe) [Regulaminu Trybunału](#), aby wstrzymać się do czasu kolejnego zawiadomienia:

[Mamatkulov i Askarov przeciwko Turcji](#)

4 lutego 2005 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła ekstradycji do Uzbekistanu w 1999 r. dwóch członków partii opozycyjnej w Uzbekistanie podejrzanych o spowodowanie wybuchu ładunku wybuchowego w tym państwie, jak również usiłowanie dokonania zamachu terrorystycznego na prezydenta Uzbekistanu. Chociaż Trybunał w dniu 18 marca 1999 r. zwrócił uwagę Rządu tureckiego zgodnie z Regułą 39 Regulaminu Trybunału (środki tymczasowe), że „rzeczą pożądaną w świetle interesów stron i właściwego prowadzenia postępowania przez Trybunałem byłoby zaniechanie ekstradycji skarżących do Uzbekistanu do czasu, gdy Trybunał będzie miał możliwość zbadania skargi podczas zbliżającego się posiedzenia w dniu 23 marca”, to w dniu 19 marca 1999 r. Rząd turecki wydał decyzję o ekstradycji skarżących i zostali oni przekazani uzbeckim władzom w dniu 27 marca 1999 r. W wyroku z dnia 28 czerwca 1999 r. Sąd Wyższej Instancji Republiki Uzbekistanu uznał skarżących winnymi zarzucanych im czynów i skazał ich odpowiednio na karę 20 i 11 lat pozbawienia wolności.

W świetle przedłożonego materiału dowodowego Trybunał nie był w stanie stwierdzić, czy w dacie wykonania ekstradycji skarżących istniały istotne podstawy, by sądzić, że groziło im rzeczywiste ryzyko traktowania w sposób niezgodny z art. 3 Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania). W rezultacie **nie** można było **stwierdzić naruszenia art. 3** Konwencji. Z uwagi na przedłożony materiał dowodowy Trybunał uznał ponadto, że poprzez niezastosowanie się do środków tymczasowych na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału Turcja **naruszyła** swoje obowiązki wynikające z **art. 34** Konwencji (wykonanie prawa do indywidualnej skargi).

[Ben Khemais przeciwko Włochom](#)

24 lutego 2009 r.

Skarżący, wobec którego wydano w Tunezji zaoczny wyrok, skazując go za przynależność do organizacji terrorystycznej na karę dziesięciu lat pozbawienia wolności, został poddany ekstradycji do Tunezji z powodu roli odegranej w działaniach islamskich ekstremistów. Chociaż w marcu 2007 r. zgodnie z Regułą 39 Regulaminu Trybunału (środki tymczasowe) Trybunał zwrócił uwagę Rządu włoskiego, że rzeczą pożądaną w interesie stron lub właściwego przebiegu postępowania przed Trybunałem byłoby wstrzymanie wykonania decyzji o deportacji skarżącego w oczekiwaniu na postanowienie co do istoty sprawy, w czerwcu 2008 r. skarżący został deportowany do Tunezji.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur oraz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) z uwagi na deportowanie skarżącego do Tunezji. Orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 34** Konwencji (prawo do indywidualnej skargi) w związku z niezastosowaniem przez Włochy środka tymczasowego na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału.

Zobacz również: [Trabelsi przeciwko Włochom](#), wyrok z dnia 13 kwietnia 2010 r.; [Toumi przeciwko Włochom](#), wyrok z dnia 5 kwietnia 2011 r.; oraz [Mannai przeciwko Włochom](#), wyrok z dnia 27 marca 2012 r.

Labsi przeciwko Słowacji

15 maja 2012 r.

Sprawa dotyczyła wydalenia ze Słowacji Algierczyka, którego skazano we Francji za przygotowywanie aktu terroryzmu, co nastąpiło po złożeniu rozpatrzonego negatywnie wniosku o azyl. Skarżący został wydalony do Algierii w kwietniu 2010 r., mimo iż w 2008 r. Trybunał wydał postanowienie o zastosowaniu środka tymczasowego na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału, zgodnie z którym skarżący nie powinien być poddany ekstradycji do Algierii do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia jego sprawy azylowej przed trybunałem konstytucyjnym Słowacji.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), **art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i **art. 34** Konwencji (prawo do indywidualnej skargi). Orzekł w szczególności, że osoby podejrzane o terroryzm były w tym czasie szczególnie narażone na ryzyko złego traktowania w Algierii oraz że wydalenie skarżącego wbrew środkowi tymczasowemu określonymu przez Trybunał uniemożliwiło mu właściwe rozpatrzenie skarg.

Trabelsi przeciwko Belgii

4 września 2014 r.

Sprawa dotyczyła ekstradycji z Belgii do Stanów Zjednoczonych obywatela tunezyjskiego, ściganego pod zarzutem czynów terrorystycznych zagrożonych karą dożywotniego pozbawienia wolności, przeprowadzonej pomimo określenia przez Trybunał środka tymczasowego na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału.

Trybunał orzekł, że ekstradycja skarżącego do Stanów Zjednoczonych wiązała się z **naruszeniem art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). Uważał, że wyrok dożywotniego pozbawienia wolności wydany wobec skarżącego w Stanach Zjednoczonych był wyrokiem niepodlegającym skróceniu, ponieważ prawo amerykańskie nie przewidywało odpowiedniego mechanizmu rewizji tego typu kar, a zatem był on sprzeczny z postanowieniami art. 3. Trybunał orzekł również, że doszło do naruszenia art. 34 Konwencji (prawo do indywidualnej skargi): niezastosowanie się przez Państwo belgijskie do zaleconego przez Trybunał zawieszenia wykonania ekstradycji nieodwracalnie obniżyło poziom ochrony praw zabezpieczonych art. 3 Konwencji, które skarżący usiłował utrzymać, wnosząc skargę do Trybunału, a także stanowiło ingerencję w jego prawo do indywidualnej skargi.

M.A. przeciwko Francji (skarga nr 9373/15)

1 lutego 2018 r.

Sprawa dotyczyła wydalenia do Algierii obywatela algierskiego skazanego we Francji za przynależność do organizacji terrorystycznej. Skarżący zarzucał w szczególności, że Rząd francuski, przekazując go władzom algierskim z naruszeniem środka tymczasowego określonego przez Trybunał, nie dopełnił swoich zobowiązań wynikających z art. 34 Konwencji (prawo do indywidualnej skargi).

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3 Konwencji** (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), uznając, że w czasie wydalenia do Algierii skarżącego, o którego wyroku skazującym za czyny terrorystyczne władze wiedziały, istniało rzeczywiste i poważne ryzyko, iż zostanie on poddany traktowaniu niezgodnemu z art. 3. Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 34** Konwencji (prawo do indywidualnej skargi). W tym względzie zauważył w szczególności, że francuskie władze przygotowały wydalenie skarżącego do Algierii w taki sposób, że miało ono miejsce zaledwie siedem godzin po poinformowaniu skarżącego o wydaleniu. W ten sposób władze celowo doprowadziły do sytuacji, w której skarżący miałby dużą trudność w złożeniu do Trybunału wniosku o środek tymczasowy, co obniżyło poziom ochrony na podstawie art. 3 Konwencji.

A.S. przeciwko Francji (skarga nr 46240/15)

19 kwietnia 2018 r.

Sprawa dotyczyła wydalenia z Maroka obywatela marokańskiego, który został skazany we Francji za znowę w celu popełnienia aktów terroryzmu, a wcześniej z tego samego względu został pozbawiony obywatelstwa francuskiego. Skarżący zarzucał w szczególności, że został wydalony do Maroka pomimo, iż w tym kraju groziło mu złe traktowanie. Podnosił w skardze również, że poprzez wydalenie go do Maroka z naruszeniem środka tymczasowego określonego przez Trybunał, Francja nie wywiązała się ze swoich obowiązków wynikających z art. 34 Konwencji (prawo do indywidualnej skargi).

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), zauważając w szczególności, że Maroko zastosowało ogólne środki mające na celu zapobieżenie ryzyku tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Ponadto pomimo uwolnienia i kontaktów z prawnikiem skarżący nie przedstawił dowodów, takich jak zaświadczenia lekarskie, świadczących, że warunki pozbawienia go wolności w Maroku wypełniały przesłankę dotkliwości wymaganej dla stwierdzenia naruszenia art. 3. Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 34** Konwencji (prawo do indywidualnej skargi). W tym względzie zauważył w szczególności, że decyzja o wydaleniu została doręczona skarżącemu dopiero miesiąc po jej wydaniu, po czym został on niezwłocznie zabrany na lotnisko celem wydalenia do Maroka. Skarżący nie miał zatem dostatecznie dużo czasu, aby zwrócić się do Trybunału o wstrzymanie wykonania decyzji, mimo że francuskie władze wydały ją dużo wcześniej. Ponadto wydalenie pozbawiło skuteczności ewentualne stwierdzenie istnienia naruszenia Konwencji, ponieważ skarżący został wydalony do państwa, które nie jest związane jej postanowieniami i w którym – jak twierdzi – był narażony na traktowanie w jej świetle zakazane.

Tajne operacje wydania osoby

El-Masri przeciwko „byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii”

13 grudnia 2012 r. (Wielka Izba)

Sprawa wywodziła się ze skarg niemieckiego obywatela pochodzenia libańskiego, który zarzucał, że był ofiarą tajnej operacji „wydania”, podczas której został zatrzymany, był przetrzymywany w odosobnieniu, przesłuchiwany i poddawany złemu traktowaniu w hotelu w Skopje przez 23 dni, a następnie został przekazany agentom CIA (Centralnej Agencji Wywiadowczej USA), którzy przetransportowali go do tajnej placówki w Afganistanie, gdzie był poddawany złemu traktowaniu przez ponad cztery miesiące.

Trybunał orzekł, że wersja wydarzeń przedstawiona przez skarżącego została ustalona ponad zasadną wątpliwość i że „była Jugosłowiańska Republika Macedonii” była odpowiedzialna za tortury i złe traktowanie zarówno na jej terytorium, jak i po przekazaniu skarżącego władzom Stanów Zjednoczonych w ramach wydania pozasadowego.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) ze względu na niehumanitarny i poniżający traktowanie, któremu skarżący był poddawany w trakcie przetrzymywania w hotelu w Skopje, ze względu na spełniający przesłankę tortur sposób traktowania go na lotnisku w Skopje, jak również ze względu na przeniesienie go do placówki podlegającej Stanom Zjednoczonym, co narażoło go na ryzyko dalszego traktowania niezgodnego z art. 3. Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 3** ze względu na nieprzeprowadzenie przez „byłą Jugosłowiańską Republikę Macedonii” skutecznego śledztwa w sprawie zarzutów złego traktowania podnoszonych przez skarżącego.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) ze względu na pozbawienie wolności skarżącego w hotelu w Skopje trwające 23 dni oraz późniejsze więzienie go w Afganistanie, jak również z uwagi na nieprzeprowadzenie skutecznego śledztwa w sprawie zarzutów arbitralnego pozbawienia wolności.

Wreszcie Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego).

Al Nashiri przeciwko Polsce oraz Husayn (Abu Zubaydah) przeciwko Polsce

24 lipca 2014 r.

Dwie wymienione sprawy dotyczyły zarzutów torturowania, złego traktowania i tajnego pozbawienia wolności dwóch mężczyzn podejrzanych o akty terroryzmu. Obydwaj skarżący podnosili, że byli przetrzymywani w tzw. tajnych więzieniach CIA (ang. *black site*) w Polsce. Utrzymywali w szczególności, że Polska umyślnie i celowo umożliwiła CIA przetrzymywanie ich w tajnym więzieniu w Starych Kiejkutach odpowiednio przez sześć i dziewięć miesięcy, bez żadnej podstawy prawnej, bez kontroli sądowej tego środka i bez możliwości kontaktu z rodziną. Podnosili oni, że Polska umyślnie i celowo umożliwiła przekazanie ich z terytorium Polski pomimo rzeczywistego ryzyka dalszego złego traktowania oraz izolacji, pozwalając na przeniesienie ich do jurysdykcji, gdzie nie mieli szans na zapewnienie im rzetelnego procesu sądowego. Wreszcie zauważyli, że Polska nie przeprowadziła skutecznego śledztwa w sprawie okoliczności dotyczących złego traktowania, pozbawienia wolności oraz przekazania skarżących z terytorium Polski.

Mając na uwadze przedłożony materiał dowodowy, Trybunał uznał, iż zarzuty skarżących dotyczące przetrzymywania w Polsce są wystarczająco przekonujące. Trybunał orzekł, że Polska miała współdziałać w przygotowaniu i wykonaniu przekazania skarżących CIA, tajnym pozbawieniu wolności oraz operacjach przesłuchań prowadzonych na jej terytorium, jak również powinna była wiedzieć, że umożliwiając CIA pozbawienie skarżących wolności na jej terytorium, narażała ich na poważne ryzyko traktowania niezgodnego z Konwencją.

W obydwu przypadkach Trybunał orzekł, że Polska **nie wywiązała się** z obowiązków wynikających z art. 38 Konwencji (obowiązek zapewnienia niezbędnych ułatwień dla skutecznego przeprowadzenia śledztwa). Ponadto w obydwu przypadkach **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), zarówno w jego aspekcie materialnym, jak i proceduralnym, **naruszenia art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) oraz **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) oraz **naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego). Co się tyczy pierwszego ze skarżących Trybunał orzekł ponadto, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) i **art. 3 w związku z art. 1** (zniesienie kary śmierci) **protokołu nr 6** Konwencji.

Nasr i Ghali przeciwko Włochom

23 lutego 2016 r.

Sprawa dotyczyła „wydania osoby w trybie nadzwyczajnym” – uprowadzenia przez agentów CIA działających we współpracy z obywatelami Włoch – Egipcjanina Abu Omara oraz przekazania go do Egiptu, gdzie przez kilka miesięcy był potajemnie pozbawiony wolności. Skarżący podnosił w skardze w szczególności kwestię uprowadzenia, w którym miały udział włoskie władze, złego traktowania w trakcie przekazania i pozbawienia wolności, bezkarności osób odpowiedzialnych ze względu na tajemnicę państwową, jak również niewykonania wyroków skazujących wydanych wobec obywateli amerykańskich ze względu na odmowę przez władze włoskie wystąpienia z wnioskiem o ich ekstradycję. Skarżący i jego żona – skarżąca – podnosili w skardze również kwestię naruszenia ich prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego ze względu na fakt, iż uprowadzenie i pozbawienie wolności skarżącego skutkowało przymusową separacją trwającą ponad pięć lat.

Trybunał orzekł, że w odniesieniu do skarżącego doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz torturowania oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), **naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3, 5 i 8** Konwencji. W odniesieniu do skarżącej **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub

poniżającego traktowania), **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3 i 8** Konwencji. W szczególności, mając na uwadze całość materiału dowodowego istniejącego w sprawie, Trybunał orzekł, że władze włoskie miały świadomość, że skarżący był ofiarą operacji wydania osoby w trybie nadzwyczajnym, która rozpoczęła się uprowadzeniem go na terenie Włoch, a na dalszym etapie obejmowała przekazanie go za granicę. W sprawie tej Trybunał orzekł, że uprawniona zasada „tajemnicy państwowej” została najwyraźniej zastosowana przez władze wykonawcze Włoch w celu zapewnienia, aby osoby odpowiedzialne nie musiały odpowiadać za swoje działania. Śledztwo i proces nie doprowadziły do ukarania osób odpowiedzialnych, które w związku z tym pozostały bezkarne.

Abu Zubaydah przeciwko Litwie

31 maja 2018 r.

Sprawa dotyczyła zarzutów skarżącego, że Litwa pozwoliła CIA (Centralnej Agencji Wywiadowczej Stanów Zjednoczonych) przetransportować go na jej terytorium w ramach tajnego programu wydawania osób w trybie nadzwyczajnym i umożliwiła poddanie go złemu traktowaniu i arbitralnemu pozbawieniu wolności w tzw. tajnym więzieniu CIA („black site”). Podnosił również, że Litwa nie przeprowadziła skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych przez niego zarzutów.

W sprawie tej Trybunał nie miał kontaktu ze skarżącym, ponieważ był on nadal przetrzymywany przez władze amerykańskie w placówce o bardzo zaostrzonym rygorze, dlatego też konieczne było ustalenie faktów na podstawie szeregu innych źródeł. W szczególności kluczowe informacje pochodziły ze sprawozdania amerykańskiej komisji senackiej ds. tortur stosowanych przez CIA opublikowanego w grudniu 2014 r. Przeprowadzono również dowód z opinii biegłego. Trybunał orzekł, że w sprawie skarżącego **doszło do naruszeń art. 3** Konwencji (zakaz tortur) ze względu na nieprzeprowadzenie przez Rząd skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych zarzutów oraz współdziałania w działaniach CIA, które doprowadziły do złego traktowania, jak również do **naruszeń art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), **art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) oraz **art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3**. Trybunał orzekł w szczególności, że na terenie Litwy w okresie od lutego 2005 r. do marca 2006 r. działało tajne więzienie CIA, że skarżący był tam przetrzymywany i że władze krajowe wiedziały, że CIA podda go traktowaniu niezgodnemu z Konwencją. Litwa umożliwiła również przekazanie go do innej placówki CIA w Afganistanie, narażając go tym samym na dalsze złe traktowanie. Trybunał orzekł zatem, że skarżący był objęty jurysdykcją Litwy, a państwo to odpowiadało za naruszenie jego praw wynikających z Konwencji. Trybunał zalecił również, by Litwa możliwie szybko zakończyła pełne śledztwo w sprawie skarżącego i w razie konieczności ukarała odpowiedzialnych urzędników. Wreszcie Trybunał orzekł, że państwo to musi złożyć kolejne oświadczenia Stanom Zjednoczonym, aby ograniczyć skutki naruszenia praw skarżącego.

Al Nashiri przeciwko Rumunii

31 maja 2018 r.

Skarżącemu w sprawie postawiono w Stanach Zjednoczonych zarzuty popełnienia czynów zagrożonych karą śmierci za udział w atakach terrorystycznych. Sprawa dotyczyła zarzutów skarżącego, że Rumunia pozwoliła CIA (Centralnej Agencji Wywiadowczej Stanów Zjednoczonych) przetransportować go na jej terytorium w ramach tajnego programu wydawania osób w trybie nadzwyczajnym i umożliwiła poddanie go złemu traktowaniu i arbitralnemu pozbawieniu wolności w tzw. tajnym więzieniu CIA („black site”). Podnosił również, że Rumunia nie przeprowadziła skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych przez niego zarzutów.

W sprawie tej Trybunał nie miał kontaktu ze skarżącym, ponieważ nadal przetrzymywany on jest przez władze amerykańskie w placówce o bardzo zaostrzonym rygorze, dlatego też konieczne było ustalenie faktów na podstawie szeregu innych źródeł. W szczególności kluczowe informacje pochodziły ze sprawozdania amerykańskiej komisji senackiej

ds. tortur stosowanych przez CIA opublikowanego w grudniu 2014 r. Przeprowadzono również dowód z opinii biegłego. Trybunał orzekł, że w sprawie skarżącego doszło do **naruszeń art. 3** Konwencji (zakaz tortur) ze względu na nieprzeprowadzenie przez Rząd rumuński skutecznego śledztwa w sprawie zarzutów skarżącego oraz ze względu na współdziałanie Rządu w działaniach CIA, które doprowadziły do złego traktowania. Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3, 5 i 8**. Wreszcie orzekł też, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie) **oraz art. 2** (prawo do życia) i **art. 3** Konwencji **w związku z art. 1** (zniesienie kary śmierci) **protokołu nr 6** do Konwencji, ponieważ Rumunia pomagała w przekazaniu skarżącego z jej terytorium pomimo rzeczywistego ryzyka, że może on być narażony na rażącą odmowę ochrony prawnej i karę śmierci. Trybunał orzekł w szczególności, że na terenie Rumunii w okresie od września 2003 r. do listopada 2005 r. działało tajne więzienie CIA, funkcjonujące pod nazwą „Detention Site Black”, że skarżący był tam przetrzymywany przez okres około 18 miesięcy i że władze krajowe wiedziały, że CIA podda go traktowaniu niezgodnemu z Konwencją. Rumunia dopuściła również do przeniesienia go do innej placówki CIA, usytuowanej albo w Afganistanie (Detention Site Brown), albo na Litwie (Detention Site Violet), narażając go tym samym na dalsze złe traktowanie. Trybunał stwierdził zatem, że skarżący podlegał jurysdykcji Rumunii, a Państwo to odpowiadało za naruszenie jego praw wynikających z Konwencji. Trybunał zalecił również, by Rumunia możliwie szybko zakończyła pełne śledztwo w sprawie skarżącego i w razie konieczności ukarała odpowiedzialnych urzędników.

al-Hawsawi przeciwko Litwie

16 stycznia 2024⁵ r.

Sprawa dotyczyła obywatela Arabii Saudyjskiej, który był sądzony przed amerykańską komisją wojskową w Zatoce Guantanamo pod zarzutem ułatwiania i zarządzania finansami Al-Kaidy. Skarżący wielokrotnie podnosił zarzuty tortur, złego traktowania i nieznanego przetrzymywania w latach 2005-06, kiedy był przetrzymywany w tajnym ośrodku na Litwie prowadzonym przez amerykańską Centralną Agencję Wywiadowczą (CIA). Te rzekome wydarzenia miały miejsce na tle tak zwanej „wojny z terroryzmem”.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) na podstawie jego materialnych i materialnych ograniczeń, z powodu braku skutecznego zbadania przez Litwę zarzutów skarżącego oraz z powodu jej współdziałania w programie tajnych więzień CIA. Trybunał uznał również, że **doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie) **oraz Artykułów 2** (prawo do życia) i **3** Konwencji **w związku z Artykułem 1 Protokołu nr 6** (zniesienie kary śmierci) do Konwencji, ponieważ Litwa pomogła w przekazaniu skarżącego ze swojego terytorium pomimo realnego ryzyka, że może on zostać narażony na rażące zaprzeczenie sprawiedliwości i karę śmierci. Trybunał uznał ponadto, że **doszło do naruszenia Artykułu 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), **Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) oraz **Artykułu 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z Artykułami 3, 5 i 8** Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący podlegał wirtualnemu zakazowi komunikacji ze światem zewnętrznym od czasu jego schwytania w 2003 r., więc musiał ustalić fakty z różnych innych źródeł. W szczególności uzyskał kluczowe informacje z jednego z najbardziej wiarygodnych dostępnych źródeł, raportu Komisji Senatu USA w sprawie tortur CIA, opublikowanego w grudniu 2014 roku. W raporcie tym wyraźnie wskazano, że skarżący był przetrzymywany w tajnym ośrodku CIA o kryptonimie „Detention Site Violet”. Miejsce to, w świetle dowodów zebranych przez Trybunał, znajdowało się na Litwie. Trybunał stwierdził następnie, że chociaż

⁵ Niniejszy wyrok stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w Artykule 44 § 2 (wyroki ostateczne) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

prawdopodobnie nie był tam poddawany najsurowszym technikom przesłuchań, musiał doświadczyć zawiązania oczu lub kaptura, odosobnienia, ciągłego używania kajdan na nogi oraz narażenia na hałas i światło, co było standardową praktyką CIA w ramach programu tajnych więzień w tamtym czasie. Władze litewskie musiały być świadome, że CIA podda go takiemu traktowaniu w tajnym więzieniu znajdującym się na ich terytorium, biorąc pod uwagę szeroko dostępne w tym czasie informacje na temat tortur, złego traktowania i znęcania się nad podejrzanymi o terroryzm w areszcie w USA. Zezwolili również na przeniesienie go do innego tajnego więzienia CIA (w Afganistanie), narażając go na dalsze złe traktowanie, oraz do USA, gdzie groziło mu rażące zaprzeczenie sprawiedliwości i kara śmierci. W niniejszej sprawie Trybunał uznał, że skarżący podlegał jurysdykcji Litwy i że kraj ten był odpowiedzialny za naruszenia jego praw wynikających z Konwencji. Wreszcie, zgodnie z Artykułem 46 (moc wiążąca i wykonanie wyroków) Konwencji, Trybunał powtórzył zalecenia sformułowane w niektórych wcześniejszych orzeczeniach, aby pozwane państwo jak najszybciej podjęło pełne dochodzenie karne i, jeśli to konieczne, ukarało wszystkich odpowiedzialnych urzędników. Litwa musiała również złożyć dalsze oświadczenia Stanom Zjednoczonym w celu usunięcia lub ograniczenia skutków naruszeń praw skarżącego.

Zagadnienia związane z art. 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego)

Istnienie uzasadnionego podejrzenia (art. 5 ust. 1 lit. c)

Artykuł 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) nie pozwala na pozbawienie wolności osoby w celu przesłuchania jedynie w ramach prowadzenia czynności wywiadowczych (przynajmniej co do zasady musi istnieć zamiar postanowienia zarzutów).

Fox, Campbell i Hartley przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

30 sierpnia 1990 r.

Skarżący zostali zatrzymani w Irlandii Północnej przez funkcjonariusza policji wykonującego ustawowe uprawnienie (które zniesiono w późniejszym czasie), umożliwiające zatrzymanie na okres do 72 godzin każdej osoby podejrzewanej o terroryzm.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), uznając, że przedstawiony materiał dowodowy nie był wystarczający do stwierdzenia, iż istniało obiektywne „uzasadnione podejrzenie”, które usprawiedliwiłoby zatrzymanie.

Murray przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

28 października 1994 r.

Pierwszy ze skarżących został zatrzymany z uwagi na podejrzenie prowadzenia zbiórki pieniędzy na rzecz Prowizorycznej Irlandzkiej Armii Republikańskiej (IRA).

O'Hara przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

16 października 2001 r.

Skarżący, będący prominentnym działaczem partii Sinn Fein, został zatrzymany pod zarzutem udziału w zabójstwie dokonanym przez IRA.

W obydwu przypadkach Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), uznając, że zatrzymania skarżących pod zarzutem terroryzmu były częścią zaplanowanych z wyprzedzeniem operacji opierających się na dowodach lub informacjach wywiadowczych na temat działalności terrorystycznej, a przesłanka „faktycznego podejrzenia powziętego na uzasadnionych podstawach” została spełniona.

Akgün przeciwko Turcji

20 lipca 2021 r.

Sprawa ta dotyczyła umieszczenia w areszcie tymczasowym skarżącego, byłego funkcjonariusza policji, który był podejrzany o członkostwo w zbrojnej organizacji terrorystycznej „FETÖ/PDY” („Gülenistyczna Organizacja Terrorystyczna/równoległa struktura państwowa”) wyłącznie na podstawie rzekomego korzystania przez niego z usługi szyfrowanych wiadomości, ByLock, ponieważ jego nazwisko zostało umieszczone na czerwonej liście użytkowników.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 5 § 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji, stwierdzając, że w czasie pierwszego tymczasowego aresztowania skarżącego nie istniało uzasadnione podejrzenie, że popełnił on przestępstwo. Uznał również, że **doszło do naruszenia art. 5 § 3** (prawo do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie lub do zwolnienia na czas postępowania) Konwencji, w odniesieniu do rzekomego braku istotnych powodów uzasadniających tymczasowe aresztowanie w przypadku braku uzasadnionych podstaw do podejrzeń wobec skarżącego, oraz **naruszenie art. 5 § 4** (prawo do szybkiej decyzji w sprawie legalności zatrzymania) Konwencji, ponieważ ani skarżący, ani jego adwokat nie mieli wystarczającej wiedzy na temat treści czerwonej listy użytkowników ByLock, dostępnej wyłącznie dla prokuratury, która miała kluczowe znaczenie dla zakwestionowania przedmiotowego zatrzymania.

Prawo do niezwłocznego postawienia przed sędzią lub innym urzędnikiem uprawnionym przez prawo do wykonywania władzy sądowniczej

Aresztowana osoba musi zostać „niezwłocznie” postawiona przed sędzią lub innym urzędnikiem, a czas liczony jest od chwili zatrzymania.

Brogan i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

29 listopada 1988 r.

Czterech skarżących, podejrzanych o terroryzm, zostało aresztowanych przez policję w Irlandii Północnej i po przesłuchaniach trwających od czterech dni i sześciu godzin do sześciu dni i szesnastu i pół godziny, zostało zwolnionych bez postawienia im zarzutów lub postawienia przed sędzią.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 5 § 3** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji, stwierdzając, że wymóg „niezwłoczności” nie może być rozciągnięty na opóźnienie wynoszące cztery dni i sześć godzin lub więcej.

Brannigan i McBride przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

26 maja 1993 r.

W tej sprawie dwaj skarżący, którzy byli podejrzani o przynależność do IRA, zostali aresztowani przez policję w Irlandii Północnej i przetrzymywani w areszcie policyjnym odpowiednio przez sześć dni, czternaście godzin i trzydzieści minut oraz cztery dni, sześć godzin i dwadzieścia pięć minut. Obaj skarżyli się w szczególności, że nie zostali niezwłocznie postawieni przed sędzią.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 5 § 3** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji. Zatrzymanie skarżących na okresy dłuższe niż w sprawie Brogan i inni (zob. powyżej) nie naruszyło Konwencji, ponieważ Wielka Brytania dokonała ważnego nadzwyczajnego odstępstwa na mocy art. 15 Konwencji (zob. powyżej, s. 1).

Zasadność tymczasowego aresztowania

Chraidi przeciwko Niemcom

26 października 2006 r.

W 1990 r. wydano nakaz aresztowania przeciwko skarżącemu (bezpieństwowcowi zamieszkałemu w Libanie), oskarżonemu o przygotowanie wraz z innymi osobami ataku bombowego na dyskotekę w Berlinie w 1986 r. w celu zabicia członków amerykańskich sił zbrojnych. Podczas tego ataku zginęły trzy osoby, a 104 osoby zostały poważnie ranne. W 1996 roku skarżący został poddany ekstradycji do Niemiec z Libanu i przetrzymywany w areszcie. W listopadzie 2001 r. został skazany za pomocnictwo w zabójstwie, usiłowanie zabójstwa i spowodowanie eksplozji. Skarżący skarżył się w szczególności na zbyt długi okres tymczasowego aresztowania, który trwał około pięciu i pół roku.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 5 § 3** (prawo do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie) Konwencji, stwierdzając, że w wyjątkowych okolicznościach niniejszej sprawy długość tymczasowego aresztowania skarżącego można uznać za rozsądną. Trybunał zauważył w szczególności, że sprawa dotyczyła szczególnie złożonego śledztwa i procesu w sprawie przestępstw na dużą skalę, które zostały popełnione w kontekście międzynarodowego terroryzmu. Trybunał zauważył również, że państwa zwalczające terroryzm mogą napotykać nadzwyczajne trudności. W związku z tym Trybunał zaakceptował powody podane przez niemieckie sądy w celu dalszego zatrzymania skarżącego i uznał, że nie można powiedzieć, że właściwe organy sądowe wykazały brak szczególnej staranności w rozpatrywaniu jego sprawy.

Berasategi przeciwko Francji, Esparza Luri przeciwko Francji, Guimon Ep. Esparza przeciwko Francji, Sagarzazu przeciwko Francji i Soria Valderrama przeciwko Francji

26 stycznia 2012 r.

Pięć spraw dotyczyło długości tymczasowego aresztowania, które było kilkakrotnie przedłużane, wobec więźniów oskarżonych o przynależność do organizacji terrorystycznej ETA.

W tych pięciu sprawach Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 5 § 3** (prawo do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie) Konwencji. Zauważając w szczególności, że na pierwszy rzut oka tymczasowe aresztowanie trwające od czterech lat do ośmiu miesięcy oraz od pięciu lat do dziesięciu miesięcy wydawało się nieuzasadnione i musiały istnieć ku temu szczególnie ważne powody, Trybunał uznał, na podstawie posiadanych elementów, że organy sądowe nie działały z należytą szybkością.

Grubnyk przeciwko Ukrainie

17 września 2020 r.

Sprawa dotyczyła aresztowania i zatrzymania skarżącego w związku z różnymi przestępstwami terrorystycznymi w Odessie w 2015 roku. Skarżący skarżył się w szczególności na różne naruszenia praw w związku z jego aresztowaniem i przedłużeniem aresztu. Skarżący zarzucił również, że sformułowanie jego pierwotnego postanowienia o tymczasowym aresztowaniu naruszyło jego prawo do domniemania niewinności.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 5 §§ 2 i 3** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji w odniesieniu do skarg skarżącego dotyczących braku niezwłocznego poinformowania go o przyczynach jego aresztowania oraz braku możliwości zwolnienia za kaucją z mocy prawa, ponieważ został oskarżony o przestępstwa terrorystyczne. Trybunał stwierdził w szczególności, że w szczególnych okolicznościach sprawy skarżącego, sądy krajowe przedstawiły wystarczające powody jego tymczasowego aresztowania, biorąc pod uwagę, że był on podejrzany o atak bombowy w czasie wielkiego napięcia w Odessie oraz w kontekście ucieczki oskarżonych w innych wcześniejszych głośnych sprawach po ich zwolnieniu. Trybunał z satysfakcją odnotował jednak, że Sąd Konstytucyjny Ukrainy zdecydował się uznać za niekonstytucyjną ustawę o kaucji, na którą powołano się w sprawie skarżącego, co

w niektórych przypadkach ograniczało zdolność sądów krajowych do wydawania odpowiednio uzasadnionych nakazów zatrzymania. Trybunał uznał jednak, że doszło do dwukrotnego naruszenia art. 5 § 1 Konwencji, ponieważ aresztowanie skarżącego zostało przeprowadzone bez uprzedniej decyzji sądu i zostało faktycznie zarejestrowane dopiero następnego dnia. Wreszcie, Trybunał uznał, że w sprawie skarżącego doszło do naruszenia art. 6 § 2 Konwencji (domniemanie niewinności), ponieważ w pierwotnym postanowieniu o tymczasowym aresztowaniu wobec niego stwierdzono, że jest on winny szczególnie „poważnego przestępstwa”, podczas gdy w tym czasie był on jedynie podejrzany, a nie skazany za jakiegokolwiek przestępstwo terrorystyczne.

Shiksaitov przeciwko Słowacji

10 grudnia 2020 r.

Skarżącemu, obywatelowi Rosji pochodzenia czeczeńskiego, przyznano status uchodźcy w Szwecji ze względu na jego poglądy polityczne. Wydano przeciwko niemu międzynarodowy nakaz aresztowania w związku z domniemanymi aktami terroryzmu popełnionymi w Rosji. Podczas podróży został zatrzymany na granicy słowackiej jako osoba znajdująca się na liście osób poszukiwanych przez Interpol. Następnie został aresztowany i przetrzymywany w areszcie, podczas gdy władze słowackie przeprowadziły wstępne dochodzenie w tej sprawie, po czym został zatrzymany w celu ekstradycji do Rosji. Sąd Najwyższy uznał jego ekstradycję za niedopuszczalną w świetle jego statusu uchodźcy. Został on zwolniony i administracyjnie wydany do Szwecji.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 5 § 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) **oraz Artykułu 5 § 5** (egzekwowne prawo do odszkodowania) Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że aresztowanie skarżącego i indywidualne nakazy zatrzymania były zgodne z prawem słowackim i Konwencją. Stwierdził jednak, że całkowity czas przetrzymywania skarżącego był zbyt długi, a podstawy jego zatrzymania przestały być ważne. Trybunał stwierdził również, że skarżącemu nie przysługiwało egzekwowne prawo do odszkodowania za przedmiotowe naruszenie.

Bezterminowe zatrzymanie cudzoziemców podejrzanych o udział w działalności terrorystycznej

A. i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (nr 3455/05)

19 lutego 2009 r. (Wielka Izba)

Jedenastu skarżących skarżyło się na przetrzymywanie ich w warunkach o zastrzyżonym rygorze w ramach systemu ustawowego, który zezwalał na bezterminowe przetrzymywanie cudzoziemców uznanych przez Sekretarza Stanu za podejrzanych o udział w działalności terrorystycznej.

Trybunał uznał, że zatrzymanie skarżących nie osiągnęło wysokiego progu niehumanitarnego i poniżającego traktowania, w przypadku którego można by stwierdzić naruszenie art. 3 Konwencji. Ponadto uznał, że **doszło do naruszenia art. 5 § 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji - w odniesieniu do wszystkich skarżących, z wyjątkiem dwóch, którzy zdecydowali się opuścić Wielką Brytanię - ponieważ skarżący nie zostali zatrzymani w celu deportacji i ponieważ, jak stwierdziła Izba Lordów, środki derogacyjne, które pozwoliły na ich bezterminowe zatrzymanie w związku z podejrzeniem o terroryzm, w nieuzasadniony sposób dyskryminowały obywateli i nie tylko. Trybunał stwierdził również w tej sprawie **naruszenie art. 5 § 4** (prawo do rozstrzygnięcia przez sąd o legalności pozbawienia wolności) Konwencji w odniesieniu do czterech skarżących, ponieważ nie byli oni w stanie skutecznie zakwestionować stawianych im zarzutów, a także **naruszenie art. 5 § 5** w odniesieniu do wszystkich skarżących, z wyjątkiem dwóch, którzy zdecydowali się opuścić Wielką Brytanię, ze względu na brak egzekwownego prawa do odszkodowania za powyższe naruszenia.

Prawo do szybkiego rozstrzygnięcia przez sąd o legalności zatrzymania (art. 5 § 4)

M.S. przeciwko Belgii (nr 50012/08)

31 stycznia 2012 r.

Sprawa ta dotyczyła przedłużenia okresu pozbawienia wolności w oczekiwaniu na wydalenie z terytorium Belgii obywatela Iraku - podejrzanego w szczególności o powiązania ze stowarzyszeniem terrorystycznym Al-Kaida - po odbyciu kary. Powołując się na art. 3 (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), skarżący zarzucił, że został odesłany do Iraku. Ponadto zarzucił, że jego pierwszy okres przetrzymywania w zamkniętym ośrodku tranzytowym od października 2007 r. do marca 2009 r. oraz drugi okres przetrzymywania w zamkniętym ośrodku tranzytowym od kwietnia 2010 r. do powrotu do Iraku w październiku 2010 r. były arbitralne, a decyzja co do legalności jego przetrzymywania nie została podjęta szybko.

W odniesieniu do pierwszego okresu zatrzymania, Trybunał uznał, że skarżący nie skorzystał z prawa do szybkiej decyzji w sprawie legalności jego zatrzymania i stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 5 § 4** Konwencji. Trybunał uznał ponadto, że **doszło do naruszenia Artykułu 5 § 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji w odniesieniu do pierwszego okresu zatrzymania w zamkniętym ośrodku tranzytowym od dnia 29 maja 2008 roku do dnia 4 marca 2009 roku, umieszczenia skarżącego w zamkniętym ośrodku tranzytowym w dniu 2 kwietnia 2010 roku oraz środków mających na celu przedłużenie jego zatrzymania po dniu 24 sierpnia 2010 roku. Jeśli chodzi o skargę skarżącego na podstawie Artykułu 3, Trybunał powtórzył, że Artykuł 3 zakazuje w sposób bezwzględny tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, niezależnie od zachowania ofiary, nawet w najtrudniejszych okolicznościach, takich jak walka z terroryzmem. W okolicznościach sprawy Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji w odniesieniu do powrotu skarżącego do Iraku.

Sher i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

(zob. również poniżej, w części „Zapobieganie terroryzmowi”, „Kwestie na podstawie Artykułu 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji”).

20 października 2015 r.

Sprawa ta dotyczyła aresztowania i zatrzymania skarżących, trzech obywateli Pakistanu, w kontekście operacji antyterrorystycznej. Skarżący byli przetrzymywani przez 13 dni, po czym ostatecznie zostali zwolnieni bez postawienia zarzutów. W tym okresie zostali dwukrotnie postawieni przed sądem, który wydał nakaz ich dalszego zatrzymania. Następnie zostali zatrzymani w areszcie imigracyjnym i od tego czasu dobrowolnie powrócili do Pakistanu. Skarżyli się w szczególności na przesłuchania w sprawie wniosków o przedłużenie ich zatrzymania, ponieważ pewne dowody przemawiające za ich dalszym zatrzymaniem zostały przed nimi ukryte, a jedno z takich przesłuchań odbyło się przez krótki czas przy drzwiach zamkniętych.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 5 § 4** Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że władze Wielkiej Brytanii podejrzewały zbliżający się atak terrorystyczny i wszczęły niezwykle złożone dochodzenie mające na celu udaremnienie tego ataku. Powtarzając, że terroryzm należy do szczególnej kategorii, Trybunał stwierdził, że art. 5 § 4 nie może być wykorzystywany do uniemożliwienia korzystania z zamkniętej rozprawy lub stawiania nieproporcjonalnych trudności na drodze organów policyjnych w podejmowaniu skutecznych środków przeciwdziałania terroryzmowi. W sprawie skarżących zagrożenie nieuchronnym atakiem terrorystycznym i względy bezpieczeństwa narodowego uzasadniały ograniczenie prawa skarżących do kontradictoryjnego postępowania w sprawie nakazów ich dalszego zatrzymania. Ponadto istniały wystarczające zabezpieczenia przed ryzykiem arbitralności w odniesieniu do postępowania w sprawie nakazów dalszego zatrzymania, w postaci ram prawnych określających jasne i szczegółowe zasady proceduralne.

N.M. przeciwko Belgii (nr 43966/19)

18 kwietnia 2023 r.

Sprawa dotyczyła zatrzymania obywatela Algierii na okres 31 miesięcy w zamkniętym ośrodku dla cudzoziemców w oczekiwaniu na wydalenie z Belgii ze względu na zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa narodowego, kontroli legalności tego środka oraz warunków przetrzymywania skarżącego w zamkniętym ośrodku w Vottem (Liège).

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 5 § 1 (f) i § 4** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego/prawo do szybkiej kontroli legalności pozbawienia wolności) Konwencji. Zauważył w szczególności, że władze krajowe uznały, że zatrzymanie skarżącego było uzasadnione głównie ze względu na jego zagrożenie oraz ochronę porządku publicznego i bezpieczeństwa narodowego. Względy te zostały wzmocnione przez skazanie skarżącego w kwietniu 2018 r. za członkostwo w grupie terrorystycznej. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, Trybunał uznał, że zatrzymanie skarżącego wchodziło w zakres art. 5 Konwencji i że czas trwania jego zatrzymania nie przekroczył rozsądnego czasu wymaganego do osiągnięcia celu realizowanego przez władze belgijskie, a mianowicie wydalenia skarżącego do Algierii. Trybunał zauważył ponadto, że sądy belgijskie przeprowadziły wystarczającą kontrolę środka detencyjnego. Trybunał stwierdził również, że skarżący nie został poddany traktowaniu sprzecznemu z Artykułem 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji podczas jego przetrzymywania w częściowej izolacji w zamkniętym ośrodku Vottem.

Zagadnienia związane z art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego)

Heaney i McGuinness przeciwko Irlandii

21 grudnia 2000 r.

Dwóch skarżących zatrzymano ze względu na podejrzenie popełnienia poważnych przestępstw związanych z terroryzmem. Funkcjonariusze policji pouczyli skarżących o prawie do zachowania milczenia, a następnie do skarżących zwrócono się na podstawie art. 52 ustawy o przestępstwach przeciwko państwu z 1939 r. o udzielenie szczegółowych informacji, gdy dokonano przedmiotowych przestępstw. Skarżący podnosili w skardze, że art. 52 ustawy z 1939 r. naruszał ich prawo do zachowania milczenia i nieskładania zeznań obciążających ich samych oraz powodował odwrócenie domniemania niewinności.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) i **art. 6 ust. 2** Konwencji (domniemanie niewinności). Uznał, że względy bezpieczeństwa i porządku publicznego, na które powoływał się Rząd irlandzki, nie mogą usprawiedliwiać przepisu, który godzi w istotę prawa do zachowania milczenia i nieskładania przez skarżących wyjaśnień lub zeznań samoobciążających, gwarantowanego art. 6 ust. 1 Konwencji. Ponadto z uwagi na ścisłe powiązanie z domniemaniem niewinności gwarantowanym w art. 6 ust. 2, doszło do naruszenia również i tego postanowienia.

Salduz przeciwko Turcji

27 listopada 2008 r. (Wielka Izba)

Skarżący, który w czasie istotnym dla sprawy był osobą niepełnoletnią, został zatrzymany w związku z podejrzeniem uczestnictwa w nielegalnej demonstracji poparcia dla pozbawionego wolności lidera PKK i oskarżony o powieszenie na moście nielegalnego transparentu. W następstwie został skazany za podżeganie i pomocnictwo PKK. Sprawa dotyczyła ograniczenia skarżącemu prawa dostępu do adwokata podczas przebywania w policyjnej izbie zatrzymań w związku z przestępstwem wchodzącym w zakres właściwości sądów zajmujących się sprawami bezpieczeństwa państwa, niezależnie od kwestii wieku.

Trybunał orzekł w szczególności, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 3 lit. c** Konwencji (prawo do obrońcy z wyboru) **w powiązaniu z art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) ze względu na brak dostępu skarżącego do pomocy prawnej w okresie pobytu w policyjnej izbie zatrzymań.

El Haski przeciwko Belgii

25 września 2012 r.

Sprawa dotyczyła zatrzymania i skazania grupy obywateli marokańskich za udział w działaniach ugrupowania terrorystycznego. Skarżący podnosił w szczególności, że jego prawo do rzetelnego procesu sądowego zostało naruszone z powodu wykorzystania przeciwko niemu wyjaśnień, które miały być uzyskane w Maroku w drodze traktowania niezgodnego z art. 3 Konwencji (zakaz torturowania i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania).

Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 6** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego). W przeciwieństwie do sądów belgijskich Trybunał orzekł, że ze względu na kontekst złożenia wyjaśnień, aby sąd karny mógł wykluczyć je z materiału dowodowego, wystarczy, by skarżący wykazał, że istniało „rzeczywiste ryzyko” uzyskania wyjaśnień w wyniku traktowania niezgodnego z art. 3. Artykuł 6 Konwencji nie wymagał zatem od sądów krajowych odmowy dopuszczenia dowodów z wyjaśnień bez upewnienia się, czy zostały uzyskane takimi metodami. Tym niemniej, odrzucając wniosek skarżącego o wyłączenie wyjaśnień z materiału dowodowego, sąd apelacyjny zauważył jedynie, że skarżący nie przedstawił „konkretnych dowodów” umożliwiających powzięcie „zasadnych wątpliwości” co do dowodów.

Abdulla Ali przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

30 czerwca 2015 r.

Sprawa wywodziła się ze skargi, w której skarżący podnosił, że postępowanie karne prowadzone przeciwko niemu w związku ze znową w celu popełnienia aktu terroryzmu polegającego na spowodowaniu wybuchu na statku powietrznym z wykorzystaniem płynnych bomb nie było rzetelnym procesem sądowym ze względu na obszerny negatywny przekaz medialny. Po pierwszym procesie w jego sprawie, który zakończył się skazaniem go za znową w celu dokonania zabójstwa, sprawa była szeroko komentowana w mediach, a w materiałach przedstawiano informacje, które nigdy nie zostały przedstawione ławie przysięgłych. Następnie doszło do ponownego procesu ze względu na postawienie bardziej szczegółowego zarzutu zabójstwa w drodze detonacji materiałów wybuchowych na statku powietrznym w trakcie lotu (w której to kwestii ława przysięgłych nie była w stanie wydać werdyktu w toku pierwszego postępowania), a skarżący podnosił, że nie było możliwości przeprowadzenia rzetelnego ponownego procesu ze względu na oddziaływanie negatywnych przekazów medialnych. Sędzia prowadzący powtórny proces odrzucił ten argument, a skarżący został skazany. Wydano wyrok pozbawienia wolności na okres nie krótszy niż 40 lat.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego), uznając, iż nie wykazano, że negatywny przekaz medialny wpłynął na ławę przysięgłych w stopniu, który zaważyłby na rozstrzygnięciu postępowania i uczynił proces skarżącego nierzetelnym. Trybunał zauważył w szczególności, że obowiązujące w Zjednoczonym Królestwie ramy prawne zapewniające rzetelny proces sądowy w sytuacji negatywnego przekazu medialnego zawierały stosowne wytyczne dla sędziego prowadzącego powtórny proces. Orzekł również, że kroki podjęte przez sędziego były wystarczające. Zatem przed rozpoczęciem ponownego procesu wziął on pod uwagę, czy minęło dostatecznie dużo czasu, by szkodliwe doniesienia rozmyły się w czasie i uznał, że konieczne jest uważne poinstruowanie ławy przysięgłych co do znaczenia bezstronności oraz podejmowania decyzji wyłącznie na podstawie materiału dowodowego przedstawionego w sądzie. Następnie systematycznie wydawał jasne instrukcje, co do których skarżący się wyrażał sprzeciwu. Fakt, że w powtórnym procesie ława przysięgłych wydawała różne werdykty w odniesieniu do poszczególnych oskarżonych przemawia na korzyść wniosku sędziego, że można było powierzyć ławie przysięgłych krytyczną analizę i że postępowała ona zgodnie z instrukcjami o rzetelnym rozstrzygnięciu sprawy na podstawie dowodów przedłożonych przed sądem.

Ibrahim i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

13 września 2016 r. (Wielka Izba)

W dniu 21 lipca 2005 r. w londyńskiej komunikacji miejskiej zdetonowano cztery ładunki wybuchowe, które nie wybuchły. Sprawcy uciekli z miejsca zdarzenia, a policyjne śledztwo rozpoczęło się natychmiast. Pierwszych trzech skarżących zatrzymano w związku z podejrzeniem zdetonowania trzech ładunków wybuchowych. Czwarty skarżący został początkowo przesłuchany jako świadek w związku z atakami, ale na dalszym etapie okazało się, że pomagał jednemu z zamachowców po nieudanym ataku i po złożeniu pisemnego oświadczenia również został zatrzymany. Wszyscy czterej skarżący zostali później skazani za popełnienie przestępstw. Sprawa ta dotyczyła również tymczasowego opóźnienia w zapewnieniu skarżącym dostępu do adwokata – w przypadku trzech pierwszych skarżących – po zatrzymaniu, a w przypadku czwartego skarżącego – po tym, gdy policja zaczęła podejrzewać, iż był zaangażowany w popełnienie przestępstwa, lecz przed zatrzymaniem; jak również dopuszczenia podczas następujących później procesów dowodów z zeznań i wyjaśnień złożonych bez obecności adwokata.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i 3 lit. c** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do pomocy prawnej) w odniesieniu do trzech pierwszych skarżących, natomiast doszło do **naruszenia powołanych postanowień** w odniesieniu do czwartego ze skarżących. W odniesieniu do pierwszych trzech skarżących Trybunał dał wiarę twierdzeniu, że w czasie wstępnego przesłuchania przez policję istniała pilna konieczność zapobieżenia poważnym negatywnym konsekwencjom dla życia i nietykalności cielesnej członków społeczeństwa, a mianowicie zapobieżenia kolejnym samobójczym atakom. Istniały zatem istotne powody, by tymczasowo ograniczyć prawo do porady prawnej. Trybunał dał również wiarę, iż całość postępowań prowadzonych przeciwko każdemu z trzech skarżących była rzetelna. Odmienne było stanowisko w sprawie czwartego skarżącego, który zarzucał opóźnienie w dostępie do adwokata. Początkowo został on przesłuchany w charakterze świadka, a zatem nie korzystał z pomocy prawnej. W toku przesłuchania wyszło jednak na jaw, że pomagał czwartemu z zamachowców po nieudanym ataku. Na tym etapie zgodnie z obowiązującym kodeksem postępowania powinien być zostać pouczony i otrzymać propozycję skorzystania z porady prawnej. Nie podjęto takich działań. Po tym gdy skarżący złożył zeznania na piśmie jako świadek, został zatrzymany, postawiono mu zarzuty, a następnie został skazany za pomoc czwartemu z zamachowców oraz za nieujawnienie informacji po atakach. W jego przypadku Trybunał nie dał wiary, iż istniały istotne powody, dla których należało ograniczyć prawo dostępu do porady prawnej oraz które uzasadniałyby nie poinformowanie skarżącego o prawie do zachowania milczenia. Istotne było to, że w prawie krajowym nie istniała żadna podstawa prawna, na mocy której policja mogłaby podjąć decyzję, by nie pouczyć skarżącego w chwili, gdy zaczął składać zeznania obciążające go. W rezultacie został wprowadzony w błąd co do przysługujących mu praw proceduralnych. Co więcej, decyzja policji nie mogła zostać poddana kontroli, ponieważ nie została utrwalona i nie przedstawiono przed sądem żadnych dowodów na okoliczność podstaw tej decyzji. Ponieważ nie istniały żadne istotne powody [ograniczenia prawa], to do rządu brytyjskiego należało wykazanie, że postępowanie było mimo wszystko rzetelne. W ocenie Trybunału Rząd nie był w stanie tego wykazać, w związku z czym Trybunał uznał, że ogólna rzetelność procesu czwartego skarżącego została naruszona poprzez decyzję o odstąpieniu od pouczenia oraz ograniczeniu dostępu do porady prawnej.

Ramda przeciwko Francji

19 grudnia 2017 r.

Skarżący, będący obywatelem algierskim, został wydany ze Zjednoczonego Królestwa do Francji pod zarzutami związanymi z szeregiem ataków terrorystycznych przeprowadzonych w 1995 r. we Francji. Zarzucał rzekomy błąd w uzasadnieniu wyroku wydanego przez specjalny skład sędziowski Apelacyjnego Sądu Przysięgłych. Zarzucał również naruszenie zasady *ne bis in idem* ze względu na skazanie go w postępowaniu

karnym pomimo uprzedniego wydania wyroku kończącego sprawę przez zwykłe sądy karne.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego). Uznał w szczególności, że skarżący w niniejszej sprawie skorzystał z dostatecznych gwarancji umożliwiających mu zrozumienie skazania przez specjalny skład Apelacyjnego Sądu Przysięgłych, biorąc pod uwagę łączne rozważenie trzech uzasadnionych postanowień o pozbawieniu wolności, debaty w trakcie rozpraw skarżącego, jak również wiele szczegółowych pytań skierowanych do Sądu Przysięgłych, dlatego też skarżący nie mógł twierdzić, że nie zna przyczyn skazania. Trybunał orzekł również, że **nie doszło do naruszenia art. 4 protokołu nr 7** Konwencji (zakaz ponownego sądenia lub karania), uznając, że skarżący nie był ścigany ani nie został skazany w ramach postępowania karnego w związku z faktami, które były co do istoty takie same jak te, w związku z którymi został prawomocnie skazany w ramach wcześniejszego postępowania uproszczonego. Trybunał przypomniał w szczególności, że Układające się Strony mogą w sposób uprawniony działać stanowczo wobec osób zaangażowanych w akty terroryzmu, na który w żaden sposób nie można przyzwalać, jak również że przestępstwo współdziału w zabójstwie i usiłowaniu zabójstwa, za które skazano skarżącego stanowią poważne naruszenia praw podstawowych przewidzianych art. 2 Konwencji (prawo do życia), w związku z którymi Państwa mają obowiązek ścigać i karać sprawców, z zastrzeżeniem zapewnienia gwarancji proceduralnych zainteresowanych osób, co miało miejsce w przypadku skarżącego.

Gulamhussein i Tariq przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

3 kwietnia 2018 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła cofnięcia poświadczeń bezpieczeństwa skarżących ze względu na powiązania z terroryzmem, co doprowadziło do odwołania ich z zajmowanych stanowisk urzędników służby cywilnej. Pierwszy ze skarżących podnosił w skardze kwestię procedury postępowania przed Komisją Odwoławczą ds. Kontroli Bezpieczeństwa, podczas gdy drugi ze skarżących zarzucał, że procedura postępowania przed Sądem Pracy wiązała się z naruszeniem jego prawa do postępowania kontradyktoryjnego, zasady równości stron i prawa do zapoznania się z uzasadnieniem decyzji. Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne** jako w sposób oczywisty nieuzasadnione. Uznał w szczególności, że chociaż pewne postępowania były przeprowadzone na posiedzeniu „niejawnym” ze względu na odniesienia do informacji zastrzeżonych, skarżącym zapewniono odpowiednie gwarancje w zakresie prawa do rzetelnego procesu sądowego, w tym dostęp do adwokatów posiadających szczególne uprawnienia, którzy mogli w takim posiedzeniu uczestniczyć.

Otegi Mondragon i Inni przeciwko Hiszpanii

6 listopada 2018 r.

Sprawa wywodziła się z wniesionej przez skarżących skargi co do stronnictwa składu sędziowskiego w sądzie pierwszej instancji, który skazał ich za przynależność do organizacji ETA.

Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego). Uznał w szczególności, że pierwszy ze skarżących wygrał apelację w sprawie wyroku skazującego w związku z innymi zarzutami dotyczącymi ETA, ponieważ przewodniczący składu sędziowskiego wykazał się brakiem bezstronności, który wpłynął na cały skład, co skutkowało koniecznością ponownego przeprowadzenia procesu. Rok później ten sam skład sędziowski, włącznie z sędzią będącym przewodniczącym poprzedniego składu, wydał w związku z innymi zarzutami wyroki skazujące wobec wszystkich pięciu skarżących w drugiej turze postępowania. Skarżący miał obiektywnie uzasadnione obawy, że sędziowie orzekający w sprawie nie są bezstronni.

Murtazalivewa przeciwko Rosji⁶

18 grudnia 2018 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła skargi wniesionej przez skarżącą będącą obywatelką rosyjską pochodzenia czecheńskiego, która dotyczyła ogólnego braku rzetelności postępowania prowadzonego przeciwko niej w związku z przygotowaniem ataku terrorystycznego. Skarżąca zarzucała w szczególności, że postępowanie prowadzone przeciwko niej nie było rzetelne, jako że nie miała ona możliwości obejrzenia lub skutecznego przeanalizowania nagrań wideo z monitoringu przedstawionych w trakcie procesu, ponieważ nie widziała ekranu w sali sądowej. Nie pozwolono jej również w sądzie na zadanie pytań funkcjonariuszowi policji, którego działania w jej ocenie mogłyby być uznawane za podżeganie przez policję, a ponadto nie miała możliwości wezwania i przesłuchania dwóch świadków, którzy mogliby wyjaśnić jej twierdzenia dotyczące podłożenia materiałów wybuchowych w jej torbie.

Wielka Izba orzekła, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i 3 lit. b** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego/przygotowania obrony) w odniesieniu do rzekomego braku możliwości obejrzenia przez skarżącą nagrania podczas procesu. Uznał w szczególności, że nie jest jasne, czy skarżąca nie mogła widzieć nagrania, ale w żadnym razie nie wpływało to na rzetelność procesu sądowego: jej celem było sprawdzenie zgodności transkrypcji z nagraniem, co było możliwe na podstawie wysłuchania dźwięku nagrania. Wielka Izba orzekła również, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i 3 lit. d** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego / przesłuchania świadków) w odniesieniu do odmowy przez sądy krajowe wezwania w trakcie procesu dwóch świadków. Po dokonaniu przeglądu orzecznictwa dotyczącego wzywania i przesłuchiwanie świadków obrony Trybunał orzekł w szczególności, że obrońca nie wyjaśnił, dlaczego zeznania tych dwóch świadków miałyby działać na korzyść skarżącej, sądy krajowe dostatecznie uzasadniły swoje decyzje, a nieprzesłuchanie tych świadków przed sądem nie podważyło ogólnej rzetelności postępowania sądowego. Wreszcie Wielka Izba uznała, że zarzut na podstawie **art. 6 ust. 1 i 3 lit. d** Konwencji dotyczący niewezwania przez sąd świadka będącego funkcjonariuszem policji w celu złożenia przez niego zeznań w trakcie procesu był **niedopuszczalny** jako w sposób oczywisty nieuzasadniony, uznając, że skarżąca skutecznie zrzekła się prawa do przesłuchania go.

Grubnyk przeciwko Ukrainie

17 września 2020 r.

Zob. powyżej, w części „Kwestie na podstawie art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji”, „Zasadność tymczasowego aresztowania”.

Kartoyev i inni przeciwko Rosji⁷

19 października 2021 r.

Sprawa dotyczyła postępowania karnego przeciwko skarżącym, dziewięciu obywatelom Rosji, którzy zostali oskarżeni o popełnienie dwóch ataków terrorystycznych w 2009 roku. Skarżący twierdzili, że nie mieli procesu przed niezawisłym i bezstronnym sądem, że zostali pozbawieni prawa do publicznego procesu (rozprawy odbywały się za zamkniętymi drzwiami) oraz że postępowanie było niesprawiedliwe.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego - wymogi publicznego procesu i bezstronnego sądu) oraz naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3 (d) (równość broni) Konwencji. Uznał w szczególności, że wyłączenie publiczności z procesu, ze względu na zagwarantowanie ochrony wywiadu bezpieczeństwa narodowego i zapewnienie bezpieczeństwa stron, nie było uzasadnione w świetle okoliczności sprawy. Ponadto zauważył, że rosyjski Sąd Najwyższy, który również rozpatrywał sprawę z wyłączeniem jawności, nie naprawił wcześniejszego uchybienia Sądu Okręgowego w zakresie jawności postępowania. Wreszcie, jeśli chodzi o rzetelność

⁶ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

⁷ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

postępowania karnego przeciwko skarżącym, Trybunał stwierdził, że nie zapewniono równości broni między oskarżeniem a obroną, co było jednym z podstawowych aspektów prawa do rzetelnego procesu.

Sassi przeciwko Francji i Benchellali przeciwko Francji

25 listopada 2021 r.

Sprawa ta dotyczyła rzetelności postępowania karnego we Francji przeciwko skarżącym, obywatelom francuskim, którzy byli przetrzymywani w amerykańskiej bazie morskiej w Zatoce Guantanamo od stycznia 2002 r., a następnie zostali repatriowani w lipcu 2004 r. Skarżący zarzucali, że zeznania, które złożyli w trakcie postępowania karnego, były niezgodne z prawdą. Skarżący twierdzili, że zeznania złożone przez nich podczas tego okresu przetrzymywania zostały następnie wykorzystane do celów postępowania karnego przeciwko nim we Francji i wykorzystane przez sądy do ich skazania. W Zatoce Guantanamo skarżący byli trzykrotnie odwiedzani przez agentów w ramach „misji trójstronnej”, składającej się z przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych, przedstawiciela Agencji Bezpieczeństwa Zewnętrzno (DGSE) i przedstawiciela jednostki wywiadowczej Agencji Wywiadu Wewnętrzno (DST). Zostali oni aresztowani po przybyciu do Francji i zatrzymani przez policję w dniu 27 lipca 2004 r.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, stwierdzając, że w okolicznościach sprawy postępowanie przeciwko każdemu ze skarżących było ogólnie rzetelne. W pierwszej kolejności Trybunał potwierdził ocenę sądów krajowych, uznając, że trójstronne misje do Zatoki Guantanamo miały charakter czysto administracyjny i nie były związane z równoległym postępowaniem sądowym we Francji. Trybunał zauważył ponadto, w szczególności w odniesieniu do przebiegu postępowania we Francji, że skarżący byli przesłuchiwanymi 13 razy podczas pobytu w areszcie policyjnym, odpowiadając na pytania śledczych z dużą szczegółowością na temat ich pochodzenia i motywów. W aktach sprawy nie było nic, co wskazywałoby na to, że funkcjonariusze jednostki sądowej DST odpowiedzialni za przesłuchiwanie skarżących w areszcie policyjnym byli świadomi treści danych wywiadowczych zebranych w Zatoce Guantanamo przez ich kolegów z jednostki wywiadowczej tej agencji. Następnie, w asyście swoich prawników, skarżący byli przesłuchiwanymi przez sędziego śledczego odpowiednio dziesięć i osiem razy. W trakcie całego postępowania mogli oni przedstawiać swoje argumenty, składać wnioski i korzystać ze środków odwoławczych dostępnych im na mocy prawa francuskiego. Trybunał zauważył również, że chociaż oświadczenia złożone przez skarżących podczas ich przetrzymywania w Zatoce Guantanamo zostały włączone do akt sprawy przed sądem procesowym, zostały one dopuszczone jako dowód po wydaniu orzeczenia w trybie prejudycjalnym, w którym uwzględniono ich wnioski o odtajnienie odpowiednich dokumentów, aby mogły one zostać poddane debacie między stronami. Biorąc pod uwagę wszystkie dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, Trybunał zauważył, że sądy krajowe, w obszernych uzasadnionych decyzjach, oparły się na innych obciążających dowodach, uznając skarżących za winnych, opierając się głównie na informacjach zebranych gdzie indziej, a także na szczegółowych oświadczeniach złożonych przez skarżących podczas ich pobytu w areszcie policyjnym i podczas dochodzenia sądowego. Wreszcie, Trybunał zauważył, że wszelkie oświadczenia złożone podczas trzech trójstronnych misji w Zatoce Guantanamo nie zostały wykorzystane jako podstawa postępowania karnego przeciwko skarżącym ani nie zostały wykorzystane przez sądy przy ich skazaniu.

Atristain Gorosabel przeciwko Hiszpanii

18 stycznia 2022 r.

Sprawa dotyczyła tymczasowego aresztowania skarżącego, któremu zarzucano przynależność do grupy terrorystycznej ETA, oraz faktu, że był on przesłuchiwany przez policję bez obecności adwokata, składając zeznania obciążające samego siebie. Zeznania te stanowiły część uzasadnienia wyroku skazującego za przestępstwa terrorystyczne.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie **doszło do naruszenia Artykułu 6 § 1** (prawo

do rzetelnego procesu sądowego) i 3 lit. c (prawo do pomocy prawnej z wyboru) Konwencji. Stwierdzono w szczególności, że uniemożliwienie skarżącemu dostępu do obrońcy bez podania zindywidualizowanych powodów podważyło rzetelność późniejszego postępowania karnego w zakresie, w jakim wstępne zeznania skarżącego zostały dopuszczone jako dowód. Brak środków zaradczych podczas procesu nieodwracalnie naruszył jego prawo do obrony. Trybunał zauważył ponadto, że kodeks postępowania karnego został zmieniony ustawą organiczną w październiku 2015 r. i obecnie przewiduje indywidualną ocenę szczególnych okoliczności osób przetrzymywanych w odosobnieniu. Zmiana ta nie miała jednak zastosowania w przedmiotowym czasie.

Faysal Pamuk przeciwko Turcji

18 stycznia 2022 r.

Sprawa dotyczyła procesu skarżącego w związku z zarzutami dotyczącymi terroryzmu, w szczególności wykorzystania dowodów, które zostały przedstawione w innych jurysdykcjach pod nieobecność skarżącego lub jego obrońcy na podstawie listów z prośbami (talimat). Skarżący zarzucił, że nie miał sprawiedliwego procesu, ponieważ uniemożliwiono mu osobistą konfrontację z niektórymi świadkami.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 6 §§ 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) i **3 lit. d** (prawo do obecności i przesłuchania świadków) Konwencji, stwierdzając, że nieobecność czterech świadków na rozprawie, brak konfrontacji między nimi a skarżącym oraz wykorzystanie przez sąd ich zeznań nie były zgodne z prawem, oraz wykorzystanie przez sąd ich zeznań jako podstawy skazania skarżącego i wymierzenia mu kary dożywotniego pozbawienia wolności bez niezbędnych zabezpieczeń proceduralnych, znacznie utrudniło obronie sprawdzenie wiarygodności ich zeznań i w okolicznościach niniejszej sprawy naruszyło ogólną rzetelność postępowania. Trybunał zauważył w szczególności, że pisma z wnioskami i przesłuchania świadków w innych jurysdykcjach nie mogą być uznane za odpowiednią metodę zapewnienia rzetelnego procesu w okolicznościach niniejszej sprawy. Po pierwsze, oznaczało to, że sądy krajowe mogły po prostu powstrzymać się od zbadania, czy istniały uzasadnione powody niestawiennictwa świadków na rozprawie. Po drugie, oznaczało to, że oskarżony i/lub obrońcy musieliby podróżować do różnych miejsc w celu uczestniczenia w rozprawach, na których świadkowie składaliby zeznania, aby skorzystać z prawa do ich przesłuchania, co stanowiłoby nieproporcjonalne obciążenie dla obrony. Po trzecie, odpowiednie prawo krajowe wydaje się wykluczać udział zatrzymanego w przesłuchaniu poza jurysdykcją, w której został zatrzymany. Wreszcie, podejście to mogło zagrozić zasadzie bezpośredniości, ponieważ sąd procesowy nie miałby możliwości bezpośredniej obserwacji zachowania i wiarygodności poszczególnych świadków.

Zagadnienia związane z art. 7 Konwencji (zakaz karania bez podstawy prawnej)

Del Río Prada przeciwko Hiszpanii

21 października 2013 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła opóźnienia ostatecznego zwolnienia osoby skazanej za przestępstwa o charakterze terrorystycznym na podstawie nowego podejścia, znanego jako „doktryna Parota”, przyjętego przez hiszpański Sąd Najwyższy już po wydaniu wyroku skazującego wobec skarżącej. Skarżąca zarzucała, że dokonane przez Sąd Najwyższy odstępstwo od orzecznictwa dotyczącego ograniczenia wymiaru kary zostało zastosowane wobec niej z mocą wsteczną już po wydaniu wyroku, co spowodowało wydłużenie okresu pozbawienia wolności o nieomal dziewięć lat. Zarzucała dodatkowo, że była pozbawiona wolności z naruszeniem wymogów „legalności” i „trybu ustalonego przez prawo”.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 7** Konwencji (zakaz karania bez podstawy prawnej). Stwierdził w szczególności, że skarżąca nie mogła przewidzieć ani tego, że hiszpański Sąd Najwyższy w lutym 2006 r. odejdzie od swojego wcześniejszego orzecznictwa, ani że ta zmiana podejścia zostanie zastosowana w jej sprawie i będzie skutkować przesunięciem daty zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności

o nieomal dziewięć lat – z 2 lipca 2008 r. do 27 czerwca 2017 r. Skarżąca odbywała zatem karę pozbawienia wolności przez okres dłuższy niż wynikałoby to z hiszpańskiego porządku prawnego obowiązującego w momencie wydania wyroku skazującego. W związku z powyższym to na władzach hiszpańskich ciążył obowiązek zapewnienia, aby odzyskała ona wolność w możliwie szybkim terminie. Trybunał uznał, że poczynawszy od dnia 3 lipca 2008 r. **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego). Wreszcie uznał na podstawie **art. 46** Konwencji (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków), że Hiszpania powinna była zapewnić, aby skarżąca odzyskała wolność w możliwie szybkim terminie.

Arrozpide Sarasola i Inni przeciwko Hiszpanii

23 października 2018 r.

Sprawa dotyczyła ustalenia maksymalnego wymiaru kary pozbawienia wolności, jaką mieli odbyć członkowie organizacji terrorystycznej ETA, a także kwestii zaliczenia na poczet tej kary okresu kary odbytej we Francji. Skarżący podnosili w skardze w szczególności kwestie retrospektywnego, ich zdaniem, zastosowania nowego orzecznictwa Sądu Najwyższego i nowej ustawy, która weszła w życie po wydaniu wyroku skazującego, co – jak zauważali – spowodowało wydłużenie rzeczywistego okresu pozbawienia wolności.

Trybunał zauważył w szczególności, że orzeczenia hiszpańskiego Sądu Najwyższego nie spowodowały zmiany maksymalnego wymiaru kary pozbawienia wolności, który zawsze wynosił trzydzieści lat. Rozbieżności między poszczególnymi zainteresowanymi sądami co do możliwości zastosowania kary łącznej występowały zaledwie przez około dziesięć miesięcy, a po tym okresie Sąd Najwyższy wydał wyrok, który rozstrzygnął tę kwestię negatywnie. Rozwiązanie przyjęte w sprawach skarżących było wynikiem zastosowania wyroku pełnego składu Sądu Najwyższego. **Nie doszło zatem do naruszenia art. 7** Konwencji (zakaz karania bez podstawy prawnej).

Aquirre Lete przeciwko Hiszpanii i cztery inne skargi

9 lipca 2019 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła kwestii uwzględnienia kar pozbawienia wolności już odbytych we Francji - pięciu obywateli Hiszpanii skazanych za przestępstwa terrorystyczne we Francji i Hiszpanii - do celów obliczenia maksymalnej długości odpowiednich kar w Hiszpanii. Pierwsi czterej skarżący skarżyli się w szczególności na to, co postrzegali jako retroaktywne zastosowanie nowego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz na nową ustawę, która weszła w życie po ich skazaniu i która ich zdaniem wydłużyła długość ich kar pozbawienia wolności.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne** jako w sposób oczywisty nieuzasadnione. Zauważył w szczególności, że decyzje wydane przez Audencia Nacional i hiszpański Sąd Najwyższy nie zmieniły maksymalnego okresu kary pozbawienia wolności w Hiszpanii, utrzymując trzydziestoletni okres dla każdego ze skarżących. Trybunał zauważył również, że w przedmiotowym czasie prawo hiszpańskie nie uwzględniało w rozsądnym zakresie kar pozbawienia wolności odbytych już we Francji. W niniejszej sprawie Trybunał stwierdził, że biorąc pod uwagę, że przedmiotowe decyzje nie doprowadziły do żadnych zmian w orzeczonych karach, zaskarżone kary pozbawienia wolności nie mogą być uznane za nieprzewidywalne lub niedozwolone przez prawo dla celów Konwencji.

Yüksel Yalcinkaya przeciwko Turcji

26 września 2023 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła skazania byłego nauczyciela za członkostwo w zbrojnej organizacji terrorystycznej, a mianowicie FETÖ/PDY, wcześniej znanej jako „ruch Gülena” i uważanej przez władze tureckie za stojącą za próbą zamachu stanu z dnia 15 lipca 2016 r. Skazanie skarżącego opierało się na zdecydowaniu na korzystaniu przez niego z aplikacji do szyfrowania wiadomości o nazwie „ByLock”, która zdaniem sądów krajowych została zaprojektowana do wyłącznego użytku członków FETÖ/PDY pod pozorem aplikacji globalnej. Skarżący zarzucał w szczególności nieprawidłowości w gromadzeniu

i dopuszczaniu jako dowodu danych ByLock, a także trudności w ich kwestionowaniu i nieadekwatność uzasadnienia decyzji sądów dotyczących tych dowodów. Skarżył się również, że został skazany na podstawie czynów, które nie stanowiły przestępstwa, ze względu na szeroką i arbitralną interpretację odpowiednich przepisów; oraz że członkostwo w związku zawodowym i stowarzyszeniu zostało wykorzystane jako dowód jego skazania.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie **doszło do naruszenia Artykułu 7** (zakaz karania bez ustawy), **naruszenia Artykułu 6 § 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) oraz **naruszenia Artykułu 11** (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się) Konwencji. Zauważył w szczególności, że każdy, kto używał Bylock, mógł, co do zasady, zostać skazany tylko na tej podstawie za członkostwo w zbrojnej organizacji terrorystycznej i uznał, że takie jednolite i globalne podejście tureckiego sądownictwa do dowodów ByLock odbiegało od wymogów określonych w prawie krajowym w odniesieniu do przedmiotowego przestępstwa i było sprzeczne z przedmiotem i celem art. 7 Konwencji, który ma na celu zapewnienie skutecznych zabezpieczeń przed arbitralnym ściganiem, skazywaniem i karaniem. Wystąpiły również uchybienia proceduralne w postępowaniu karnym przeciwko skarżącemu, w szczególności dotyczące jego dostępu do dowodów ByLock, które dotyczyły konkretnie jego osoby, oraz jego zdolności do skutecznego zakwestionowania tych dowodów, co stanowiło naruszenie jego prawa do rzetelnego procesu sądowego. Trybunał zauważył ponadto, że obecnie na wokandzie Trybunału znajduje się około 8.500 skarg dotyczących podobnych zarzutów na podstawie art. 7 i/lub 6 Konwencji, a biorąc pod uwagę, że władze zidentyfikowały około 100.000 użytkowników ByLock, potencjalnie może być ich znacznie więcej. Problemy, które doprowadziły do stwierdzenia naruszeń, miały zatem charakter systemowy. Trybunał orzekł zatem, na podstawie art. 46 (moc wiążąca i wykonanie wyroków) Konwencji, że Turcja musi podjąć ogólne środki w celu rozwiązania tych problemów systemowych, w szczególności w odniesieniu do podejścia tureckiego sądownictwa do dowodów w sprawie ByLock.

Zagadnienia związane z art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego)

Pozbawienie obywatelstwa

K2 przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 42387/13)

7 lutego 2017 r. (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący w tej sprawie był podejrzewany o udział w działaniach związanych z terroryzmem na terytorium Somalii. W 2010 r. Sekretarz Stanu brytyjskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Home Office) pozbawił go brytyjskiego obywatelstwa i zakazał ponownego wjazdu do kraju. Skarżący podnosił, że decyzje te naruszyły jego prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz były dyskryminujące. Podnosił również, że przebywając za granicą nie mógł przedstawić odpowiednio swojej argumentacji ze względu na obawy, że jego korespondencja zostanie przechwycona przez sudańskie organy antyterrorystyczne, które wyrządzą mu krzywdę.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Co się tyczy pierwszego zagadnienia, chociaż arbitralna odmowa lub odebranie obywatelstwa może w pewnych okolicznościach powodować problem na gruncie art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) ze względu na wpływ na życie prywatne danej osoby, Trybunał nie stwierdził, aby można było mówić w tej sprawie o takiej sytuacji. Brytyjskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych działało sprawnie i starannie oraz zgodnie z ustawą. Trybunał zauważył również, że skarżący miał ustawowe prawo do wniesienia odwołania oraz do skorzystania z kontroli sądowej, jednak sądy brytyjskie oddaliły jego roszczenia po ich kompleksowym i dokładnym zbadaniu. Wreszcie, chociaż część akt sprawy przeciwko skarżącemu była utajniona ze względów bezpieczeństwa, jego adwokat posiadający szczególne uprawnienia miał dostęp do tych informacji, a skarżący miał szeroką wiedzę na temat charakteru sprawy. Co się tyczy

drugiego zagadnienia, Trybunał uznał, że nie można dokonywać wykładni art. 8, która zakładałaby nakładanie na państwa obowiązku ułatwiania powrotu każdej osobie pozbawionej obywatelstwa w celu umożliwienia jej wniesienia odwołania od takiej decyzji. Sąd brytyjski odrzucił zarzuty skarżącego o braku możliwości prowadzenia sprawy zza granicy, a Trybunał nie uznał się za organ właściwy do zakwestionowania tego ustalenia. Co więcej, brytyjski sąd przyjął ostrożne podejście do tej sprawy z uwagi na brak instrukcji ze strony skarżącego, jednak mimo to uzyskał jednoznaczne dowody, że skarżący był zaangażowany w działalność terrorystyczną. W każdym razie to skarżący zdecydował się pierwotnie na opuszczenie kraju. Wreszcie Trybunał zauważył, że skarżący wskutek utraty obywatelstwa brytyjskiego nie został bezpaństwowcem (ponieważ posiada obywatelstwo sudańskie), a interwencja w jego życie prywatne i rodzinne spowodowana pozbawieniem obywatelstwa jest ograniczona. W tych okolicznościach pozbawienie obywatelstwa było zgodne z prawem w świetle art. 8 Konwencji.

Ghoumid i inni przeciwko Francji

25 czerwca 2020 r.

Sprawa dotyczyła pięciu osób, wcześniej posiadających podwójne obywatelstwo, które zostały skazane za udział w spisku mającym na celu popełnienie aktu terroryzmu. Po odbyciu kary zostali zwolnieni w 2009 i 2010 roku, a następnie pozbawieni obywatelstwa francuskiego w październiku 2015 roku. Skarżący argumentowali w szczególności, że pozbawienie ich obywatelstwa naruszyło ich prawo do poszanowania życia prywatnego. Dodali, że utrata obywatelstwa była „ukrytą karą” stanowiącą sankcję za zachowanie, za które zostali już skazani w 2007 r. przez Sąd Karny w Paryżu.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji, stwierdzając, że decyzja o pozbawieniu skarżących obywatelstwa francuskiego nie miała nieproporcjonalnych konsekwencji dla ich życia prywatnego. Trybunał powtórzył w szczególności, że przemoc terrorystyczna sama w sobie stanowiła poważne zagrożenie dla praw człowieka. Ponieważ skarżący posiadali już inne obywatelstwo, decyzja o pozbawieniu ich obywatelstwa francuskiego nie spowodowała, że stali się bezpaństwowcami. Ponadto utrata obywatelstwa francuskiego nie pociągała za sobą automatycznej deportacji z Francji, ale gdyby taki środek został podjęty przeciwko nim, mieliby oni odpowiednie środki odwoławcze, aby dochodzić swoich praw. Trybunał zauważył ponadto, że pozbawienie obywatelstwa na podstawie art. 25 francuskiego kodeksu cywilnego nie było sankcją karną w rozumieniu art. 4 Protokołu nr 7 (prawo do niebycia sądzonym lub karanym dwukrotnie) do Konwencji, a zatem przepis ten nie miał zastosowania.

Johansen przeciwko Danii

1 lutego 2022 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżący urodził się w Danii jako syn duńskiej matki i tunezyjskiego ojca i posiadał podwójne obywatelstwo. Sprawa dotyczyła pozbawienia go duńskiego obywatelstwa w następstwie skazania go w 2017 r. za przestępstwa terrorystyczne, w szczególności za wyjazd do Syrii w celu przyłączenia się do „Państwa Islamskiego”. Władze nakazały również jego deportację z Danii ze stałym zakazem powrotu.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, uznając zarzuty skarżącego dotyczące pozbawienia go duńskiego obywatelstwa i jego wydalenia za oczywiście nieuzasadnione. Zauważył w szczególności, że decyzje dotyczące skarżącego, który miał podwójne obywatelstwo duńskie i tunezyjskie, zostały podjęte po dokładnej, starannej i szybkiej ocenie jego sprawy, mając na uwadze wagę popełnionych przez niego przestępstw, jego argumenty i okoliczności osobiste, orzecznictwo Trybunału i międzynarodowe zobowiązania Danii. Trybunał podkreślił również, że uzasadnione jest, aby Układające się Państwa zajęły zdecydowane stanowisko przeciwko terroryzmowi, który sam w sobie stanowił poważne zagrożenie dla praw człowieka.

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

[El Aroud przeciwko Belgii \(nr 25491/18\) i Soughir przeciwko Belgii \(nr 27629/18\)](#)

Wnioski przekazane rządowi belgijskiemu w dniu 5 listopada 2018 r.

Sprawa dotyczy pozbawienia skarżących obywatelstwa belgijskiego w następstwie ich skazania za czyny związane z terroryzmem. Skarżący zarzucają w szczególności, że zostali pozbawieni dwóch poziomów jurysdykcji w odniesieniu do decyzji o pozbawieniu ich obywatelstwa.

Trybunał powiadomił Rząd Belgii o skargach i zadał stronom pytania na podstawie Artykułu 2 (prawo do odwołania w sprawach karnych) Protokołu nr 7 do Konwencji oraz na podstawie Artykułu 6 § 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie) i Artykułu 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji.

[Benahmed przeciwko Francji \(nr 25203/22\)](#)

Skarga przekazana rządowi francuskiemu w dniu 22 maja 2023 r.

Sprawa dotyczy pozbawienia skarżącego obywatelstwa francuskiego w następstwie jego skazania za czyny związane z terroryzmem.

Trybunał powiadomił rząd francuski o skardze i zadał stronom pytania na podstawie art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji.

Zwrot ciał terrorystów celem pochówku

[Sabanchiyeva i Inni przeciwko Rosji](#)⁸

6 czerwca 2013 r.

Sprawa dotyczyła odmowy przez rosyjskie władze wydania ciał powstańców czeczeńskich ich rodzinom. Skarżący podnosili w skardze w szczególności kwestię odmowy wydania im przez władze ciał ich krewnych na podstawie przepisów o zwalczaniu terroryzmu.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 8** Konwencji. Orzekł, że automatyczna odmowa wydania ciał rodzinom nie pozwala osiągnąć rzetelnej równowagi między uprawnionym celem zapobiegania rozruchom, do których mogłoby dojść podczas pochówków, z jednej strony, jak również celem ochrony uczuć krewnych ofiar terroryzmu a prawem skarżących do pożegnania bliskich podczas pogrzebu lub w miejscu pochówku z drugiej strony. Trybunał dostrzegł wyzwania związane z terroryzmem, z którymi mierzy się państwo, ale uznał, że automatyczna odmowa wydania ciał stoi w sprzeczności z obowiązkiem uwzględnienia przez władze indywidualnych okoliczności każdego zmarłego oraz członków jego rodziny. Ze względu na brak zindywidualizowanego podejścia środek ten sprawiał wrażenie powodującego przeniesienie winy za działalność terrorystyczną ze zmarłych na skarżących.

Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w odniesieniu do warunków przechowywania ciał krewnych skarżących dla celów ustalenia tożsamości oraz że **nie doszło do naruszenia art. 38 ust. 1 lit. a** Konwencji (obowiązek zapewnienia ułatwień niezbędnych dla rozpatrzenia sprawy).

Zobacz również: [Abdulaveva przeciwko Rosji](#), [Kushtova i Inni przeciwko Rosji](#), [Arkhestov i Inni przeciwko Rosji](#), a także [Zalov i Khakulova przeciwko Rosji](#), wyroki z dnia 16 stycznia 2014 r.⁹

⁸ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

⁹ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

Zagadnienia związane z art. 2 Protokołu 7 do Konwencji (prawo do odwołania w sprawach karnych)

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

[El Aroud przeciwko Belgii \(skarga nr 25491/18\) i Soughir przeciwko Belgii \(skarga nr 27629/18\)](#)

Skarga została zakomunikowana Rządowi belgijskiemu w dniu 5 listopada 2018 r.

Patrz powyżej, w części „Kwestie na podstawie Artykułu 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji”, „Pozbawienie obywatelstwa”.

Zagadnienia związane z art. 4 Protokołu nr 7 do Konwencji (zakaz ponownego sądzenia lub karania)

[Ramda przeciwko Francji](#)

19 grudnia 2017 r.

Zobacz powyżej w części „Zagadnienia związane z art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego”.

[Ghoumid i inni przeciwko Francji](#)

25 czerwca 2020 r.

Zob. powyżej, w części „Kwestie na podstawie art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji”, „Pozbawienie obywatelstwa”.

Ofiary aktów terroryzmu

Państwa mają obowiązek podejmować działania konieczne do ochrony praw podstawowych każdej osoby przebywającej w ich jurysdykcji przed aktami terroryzmu¹⁰.

Zagadnienia związane z art. 2 Konwencji (prawo do życia)

[Finogenov i Inni przeciwko Rosji](#)¹¹

20 grudnia 2011 r.

Sprawa dotyczyła oblężenia w październiku 2002 r. teatru „Dubrovka” w Moskwie przez czeczeńskich separatystów oraz decyzji o użyciu gazu w celu pokonania terrorystów i uwolnienia zakładników.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) w odniesieniu do decyzji o przełamaniu kryzysu z zakładnikami poprzez użycie siły i gazu. Następnie orzekł on, że **doszło do naruszenia art. 2** dotyczącego nieodpowiedniego planowania i realizacji akcji ratunkowej, jak również naruszenia tego samego postanowienia w związku z nieskutecznością śledztwa w sprawie zarzutów zaniedbania popełnionego przez władze przy planowaniu i przeprowadzeniu akcji ratunkowej oraz braku pomocy medycznej dla zakładników.

[Tagayeva i Inni przeciwko Rosji](#)¹²

13 kwietnia 2017 r.

Sprawa dotyczyła dokonanego we wrześniu 2004 r. ataku na szkołę w Biesłanie w Osetii Północnej (Rosja). Przez ponad pięćdziesiąt godzin uzbrojeni terroryści więzili ponad 1000 osób, z których większość stanowiły dzieci. W następstwie eksplozji, pożaru oraz interwencji z użyciem broni życie straciło ponad 330 osób (w tym ponad 180 dzieci), a ponad 750 osób zostało rannych. Skarżący (409 obywateli rosyjskich) to zakładnicy lub

¹⁰ Zobacz [Zmienione wytyczne dotyczące ochrony ofiar aktów terroryzmu](#), przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 19 maja 2017 r.

¹¹ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

¹² W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

osoby ranne w wyniku incydentu, lub też członkowie rodzin zabitych lub rannych. Zarzucali oni szereg uchybień w związku z atakiem leżących po stronie państwa rosyjskiego. Wszyscy skarżący twierdzili, że państwo nie wywiązało się z ciężącego na nim obowiązku ochrony ofiar przed zagrożeniem życia, o którym miało wiedzę, jak również że nie przeprowadzono skutecznego śledztwa w sprawie tych wydarzeń. Niektórzy skarżący podnosili również, że wiele aspektów planowania i kontroli operacji służb było obarczonych wadami, a liczba ofiar śmiertelnych była rezultatem niekontrolowanego w skutkach i nieproporcjonalnego użycia siły przez władze.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) wskutek niepodjęcia środków zapobiegawczych. W szczególności odnotował, że władze miały dostatecznie szczegółowe informacje o planowanym ataku terrorystycznym w okolicy, do którego miało dojść w placówce oświaty. Tym niemniej nie podjęto działań wystarczających, aby zakłócić spotkania i przygotowania terrorystów ani też kroków w celu zapobieżenia ich podróży w dniu ataku; nie zwiększono bezpieczeństwa w szkole ani nie skierowano do szkoły ani do opinii publicznej ostrzeżenia o zagrożeniu. Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia obowiązku z art. 2 w jego aspekcie proceduralnym**, głównie ze względu na fakt, iż śledztwo nie umożliwiło ustalenia, czy siła użyta przez funkcjonariuszy służb była w tych okolicznościach uzasadniona czy też nie. Trybunał orzekł również, że **do naruszenia art. 2 doszło** ponadto ze względu na poważne uchybienia w planowaniu i kontrolowaniu przebiegu operacji służb. Negatywny wpływ na strukturę dowodzenia miał brak oficjalnego kierownictwa, co skutkowało poważnymi błędami w podejmowaniu decyzji oraz koordynacji z innymi odpowiednimi służbami. Trybunał orzekł również, że **art. 2 został naruszony** w wyniku użycia przez służby bezpieczeństwa śmiertelnej siły. Ze względu na brak odpowiednich przepisów prawa na budynek szkoły skierowano potężną broń, taką jak armaty czołgowe, granatniki i miotacze ognia. Przyczyniło się to do zwiększenia liczby ofiar śmiertelnych wśród zakładników i nie było zgodne z przewidzianym w art. 2 wymogiem, by śmiertelnej siły używać jedynie gdy jest to „bezwzględnie konieczne”. Uwzględniając odszkodowania przyznane już ofiarom w Rosji oraz szereg krajowych procedur, które miały służyć ustaleniu okoliczności zdarzeń, Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego). Wreszcie na podstawie z **art. 46** Konwencji (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków) Trybunał wskazał na konieczność zastosowania szeregu środków służących wyciągnięciu wniosków z przeszłości, zwiększeniu świadomości na temat obowiązujących norm prawnych i operacyjnych oraz odstraszenia od podobnych naruszeń w przyszłości. Orzekł również, że przyszłe wymogi odnośnie do toczącego się śledztwa w sprawie incydentu muszą zostać określone z uwzględnieniem wniosków Trybunału dotyczących dotychczasowych uchybień w śledztwie.

Romeo Castaño przeciwko Belgii

Wyrok z dnia 9 lipca 2019 r.

W tej sprawie skarżący zarzucali, że naruszono ich prawo do skutecznego śledztwa w wyniku odmowy przez belgijskie władze wykonania europejskich nakazów aresztowania wydanych w Hiszpanii wobec N.J.E, podejrzanej o zastrzelenie ich ojca, który został zamordowany w 1981 r. przez oddział bojówek podających się za członków organizacji terrorystycznej ETA. Sądy belgijskie orzekły, że ekstradycja N.J.E. spowodowałaby naruszenie jej praw podstawowych wynikających z art. 3 Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania).

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) w jego aspekcie proceduralnym (prawo do skutecznego śledztwa). Zauważając w pierwszej kolejności, że zagrożenie poddania nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu osoby, o której przekazanie się zwrócono, mogłoby stanowić uprawnioną podstawę odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, a zatem odmowy wnioskowanej współpracy, Trybunał stwierdził jednak, że brakowało podstaw faktycznych dla stwierdzenia istnienia takiego zagrożenia. Trybunał orzekł w tej sprawie w szczególności, że analiza dokonana przez sądy belgijskie w toku postępowania w sprawie przekazania

osoby nie była dostatecznie wnikliwa, aby można było stwierdzić, że podstawa powołana przy odmowie wydania N.J.E., działająca na szkodę praw skarżących, miała wystarczające podstawy faktyczne. Między innymi władze belgijskie nie dążyły do ustalenia rzeczywistego i konkretnego ryzyka naruszenia praw N.J.E. wynikających z Konwencji ani uchybień strukturalnych związanych z warunkami pozbawienia wolności w Hiszpanii. Trybunał podkreślił jednak, że ustalenie naruszenia niekoniecznie oznaczało, że Belgia miała obowiązek przekazać N.J.E. władzom hiszpańskim. To brak dostatecznego oparcia w faktach odmowy przekazania osoby doprowadził Trybunał do stwierdzenia naruszenia art. 2 Konwencji. W żaden sposób nie ograniczało to obowiązku zweryfikowania przez belgijskie władze, czy N.J.E. nie jest zagrożona traktowaniem niezgodnym z art. 3 Konwencji, gdyby miała zostać wydana władzom hiszpańskim.

Chenouf i inni przeciwko Francji

20 czerwca 2023 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła skargi złożonej przez rodziców, wdowę i syna żołnierza stacjonującego w Montauban, który został zamordowany przez Mohameda Meraha w dniu 15 marca 2012 roku. Skarżący skarżyli się na postępowanie właściwych władz w okresie poprzedzającym śmierć członka ich rodziny, twierdząc, że władze te nie podjęły niezbędnych środków w celu zapobieżenia atakowi, który kosztował go życie, naruszając w ten sposób pozytywny obowiązek ochrony prawa do życia.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, stwierdzając, że skarżący w niniejszej sprawie nie mogą już twierdzić, że są ofiarami, w rozumieniu Artykułu 34 (prawo do skargi indywidualnej) Konwencji, naruszenia materialnej części Artykułu 2 (prawo do życia) Konwencji. Po sprecyzowaniu, że ograniczy swoje badanie wyłącznie do materialnego aspektu art. 2, Trybunał stwierdził, że uznanie naruszenia art. 2 było oczywiste z warunków ugody podpisanej przez rodziców ofiary, z raportu Krajowego Inspektoratu Policji, który podkreślił niedociągnięcia i uchybienia władz, których zadaniem było monitorowanie Mohameda Meraha, oraz z jednoznacznych oświadczeń Ministra Spraw Wewnętrznych i Prezydenta Francji po zabójstwie krewnego skarżących. Trybunał zauważył ponadto, że chociaż sądy administracyjne wykluczyły jakiegokolwiek „rażące” zaniedbania ze strony władz państwowych, biorąc pod uwagę szczególne trudności związane z zapobieganiem tego rodzaju atakom terrorystycznym, to jednak uznały niedociągnięcia i błędy w ocenie ze strony tych władz. Po drugie, Trybunał zauważył, że wszyscy skarżący otrzymali odszkodowanie za szkody poniesione w związku ze śmiercią członka ich rodziny. Stwierdziwszy, że zadośćuczynienie przyznane przez sądy krajowe w celu naprawienia poniesionej szkody było zarówno odpowiednie, jak i wystarczające, Trybunał stwierdził, że skarżący nie byli ofiarami, w rozumieniu art. 34 Konwencji, istotnego naruszenia art. 2.

Zagadnienia związane z art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego)

Association SOS Attentats i de Boëry przeciwko Francji

4 października 2006 r. (Wielka Izba – decyzja o dopuszczalności)

Pierwszym ze skarżących jest stowarzyszenie zrzeszające ofiary aktów terroryzmu. Siostra drugiego ze skarżących była jedną ze 170 ofiar zabitych w przeprowadzonym w 1989 r. ataku terrorystycznym na statek powietrzny francuskich linii UTA, który wybuchł w trakcie lotu nad pustynią Tenere, wśród których znalazło się wielu obywateli francuskich. Powołując się w szczególności na art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego), skarżący podnosili między innymi, że orzeczenie francuskiego Sądu Kasacyjnego, iż pułkownikowi Kadafiemu przysługuje immunitet jurysdykcyjny, naruszało ich prawo dostępu do sądu. Po wniesieniu skargi Europejskiego zwrócono uwagę Trybunału Praw Człowieka na nowe fakty: w dniu 9 stycznia 2004 r. została zawarta umowa między Międzynarodową Fundacją Organizacji Charytatywnych Kadafiego, rodzinami ofiar a Bankiem Depozytów (*Bank for Official Deposits*), na mocy której rodziny 170 ofiar miały otrzymać milion dolarów amerykańskich każda w zamian

za „zrzeczenie się prawa do wszczęcia procesu cywilnego lub karnego przez sądem francuskim lub międzynarodowym w związku z wybuchem na pokładzie statku powietrznego”.

Trybunał musiał ustalić, czy – jak twierdził francuski Rząd – podpisanie umowy z 2004 r. miało doprowadzić do wykreślenia skargi z listy spraw w ramach zastosowania art. 37 ust. 1 Konwencji (skreślenie skargi z listy).

Zawarcie umowy z 2004 r., jej warunki i fakt, że drugi ze skarżących uzyskał wyrok w przedmiocie odpowiedzialności sześciu urzędników libańskich, stanowiły okoliczności, które uwzględnione łącznie doprowadziły Trybunał do uznania, że **dalsze rozpatrywanie skargi nie jest już uzasadnione w rozumieniu art. 37 ust. 1 lit. c Konwencji**. Ponieważ żadna inna przesłanka dotycząca poszanowania praw człowieka gwarantowanych Konwencją nie wymagała dalszego rozpatrywania skargi, Trybunał postanowił **skreślić ją z listy spraw**.

Cevikel przeciwko Turcji

23 maja 2017 r.

Sprawa dotyczyła postępowania wszczętego przez skarżącą w celu uzyskania zadośćuczynienia za szkody doznane w wyniku aktów terroryzmu lub działań antyterrorystycznych we wsi, w której mieszkała. Skarżąca ponosiła w skardze kwestię długości okresu trwania postępowania.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji** (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie), uznając, że okres trwania spornego postępowania był zbyt długi i nie spełniał wymogu rozsądnego terminu. W szczególności Trybunał zauważył, że postępowanie przed sądami administracyjnymi trwało około dwa lata i dwa miesiące, a postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym około rok i cztery miesiące, zatem nie były one szczególnie długie. Niemniej jednak, pomimo uznania, iż komisja ds. zadośćuczynienia była obciążona, a środki zastosowane przez władze w celu naprawienia problemu – stosowne, Trybunał orzekł, że starania te mimo wszystko były niewystarczające, ponieważ komisja rozpoczęła rozpatrywanie wniosku skarżącej dopiero po dwóch latach i dziesięciu miesiącach.

Larrañaga Arando i Inni przeciwko Hiszpanii oraz Martínez Agirre i Inni przeciwko Hiszpanii

25 czerwca 2019 r. (decyzja o dopuszczalności)

Według sprawozdań ministra spraw wewnętrznych krewni skarżącej zginęli z rąk grupy terrorystów między 1979 r. a 1985 r., a więc gdy mieszkali we Francji. Obydwie sprawy wywodziły się ze skarg wniesionych przez skarżących na podstawie art. 6 ust. 2 Konwencji (domniemanie niewinności) w związku z odmową zadośćuczynienia przez Państwo za śmierć krewnych. Skarżący podnosili w szczególności, że władze krajowe odmówiły zadośćuczynienia ze względów, które naruszały prawo ich krewnych do domniemania niewinności, ponieważ ich krewni zostali uznani za członków ETA, co w świetle hiszpańskiego prawa karnego było przestępstwem.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, uznając, że przepis Konwencji, na który powoływali się skarżący (art. 6 ust. 2), nie ma zastosowania w ich sprawie. W szczególności nie istniało żadne powiązanie między zarzutami karnymi postawionymi w Hiszpanii krewnym skarżących w związku z przynależnością do ETA a decyzjami organów administracyjnych i postanowieniami sądów dotyczącymi odmowy wypłaty przez państwo zadośćuczynienia za ich śmierć.

Zapobieganie terroryzmowi

Wszystkie działania podjęte przez Państwa w celu zwalczania terroryzmu muszą odbywać się z poszanowaniem praw człowieka i zasady praworządności, co wyklucza wszelkie formy arbitralności, jak również dyskryminujące lub rasistowskie traktowanie, a także muszą być objęte odpowiednim nadzorem¹³.

¹³ Zobacz [Wytyczne dotyczące praw człowieka i zwalczania terroryzmu](#), przyjęte przez

Prawo do życia i użycia siły przez Państwo w obronie własnej lub obronie innego Państwa

Artykuł 2 ust. 2 Konwencji (prawo do życia) uzasadnia użycie siły wyłącznie w obronie własnej, gdy jest to „bezwzględnie konieczne”.

McCann i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

27 września 1995 r.

Trzy osoby należące do Prowizorycznej Irlandzkiej Armii Republikańskiej, podejrzewane o posiadanie na sobie zdalnego urządzenia sterującego, które miało być wykorzystane do zdetonowania ładunku, zostały zastrzelone na ulicy Gibraltaru przez żołnierzy SAS (Specjalnych Sił Powietrznych). Skarżący, którzy są przedstawicielami ich masy spadkowej, zarzucali, że pozbawienie życia tych osób przez członków sił specjalnych stanowiło naruszenie art. 2 Konwencji (prawo do życia).

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 2 Konwencji** (prawo do życia) z uwagi na operację, którą można było zaplanować i kontrolować bez konieczności zabijania podejrzanych.

Armani Da Silva przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

30 marca 2016 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła śmiertelnego postrzelenia obywatela brazylijskiego błędnie uznanego przez policję za zamachowca-samobójcę. Skarżący, będący jego kuzynem, zarzucał, że Państwo nie wywiązało się ze swojego obowiązku zapewnienia rozliczenia agentów za jego śmierć, ponieważ następujące później śledztwo nie doprowadziło do ścigania żadnego konkretnego funkcjonariusza policji.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 2 Konwencji** (prawo do życia – śledztwo). Mając na uwadze postępowanie jako całość, Trybunał uznał, że brytyjskie władze nie zaniedbały swoich obowiązków wynikających z art. 2 Konwencji służących przeprowadzeniu skutecznego śledztwa w sprawie zastrzelenia kuzyna skarżącego, w ramach którego możliwe było ustalenie tożsamości i w razie konieczności – ukaranie osób odpowiedzialnych. W szczególności Trybunał uważał, że wszystkie aspekty odpowiedzialności organów za śmiertelne postrzelenie zostały wnikliwie zbadane. Zarówno indywidualna odpowiedzialność zaangażowanych funkcjonariuszy policji oraz instytucjonalna odpowiedzialność organów policji została wnikliwie zbadana przez niezależną komisję ds. skarg na działania policji, prokuraturę, sąd karny, koronera oraz ławników podczas dochodzenia. Decyzja o tym, by nie ścigać żadnego konkretnego funkcjonariusza, nie wynikała z uchybień śledztwa ani tolerowania sytuacji przez Państwo ani z mowy w celu popełnienia bezprawnych czynów; wynikała ona raczej z faktu, iż po wnikliwym śledztwie prokurator, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności faktyczne sprawy, uznał, że nie ma wystarczających dowodów, aby wszcząć postępowanie przeciwko konkretnemu funkcjonariuszowi.

Machalikashvili i inni przeciwko Gruzji

19 stycznia 2023 r.

Sprawa dotyczyła operacji antyterrorystycznej przeprowadzonej w Gruzji przez Państwową Służbę Bezpieczeństwa. Po jednym z aresztowań krewny skarżących, który był podejrzany o udzielanie materialnego wsparcia grupie powiązanej z tak zwanym „Państwem Islamskim”, zmarł w szpitalu, ponieważ został postrzelony podczas rzekomej próby zdetonowania granatu podczas aresztowania. Skarżący twierdzili, że sami byli poddawani przemocy fizycznej i słownej. Skarżyli się w szczególności na użycie niepotrzebnej śmiertelności siły przez siły bezpieczeństwa, brak skutecznego śledztwa w sprawie śmierci ich krewnego oraz poniżające traktowanie przez siły bezpieczeństwa podczas operacji aresztowania.

Trybunał orzekł, że doszło do naruszenia Artykułu 2 (prawo do życia) Konwencji w jego części proceduralnej, stwierdzając, że władze gruzińskie nie spełniły wymogów skutecznego i dokładnego śledztwa dla celów Artykułu 2. W szczególności, Trybunał zidentyfikował kilka niedociągnięć w postępowaniu, zwłaszcza wadliwą wstępną reakcją śledczych. Trybunał uznał jednak, że nie doszło do naruszenia art. 2 Konwencji w jego aspekcie materialnym, stwierdzając, że nie było wystarczających dowodów, aby stwierdzić ponad wszelką wątpliwość, że krewny skarżących zmarł w okolicznościach obciążających państwo. Wreszcie, Trybunał uznał za niedopuszczalną, jako oczywiście bezzasadną, skargę skarżących dotyczącą złego traktowania na podstawie art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji.

Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania

Dulas przeciwko Turcji

30 stycznia 2001 r.

Skarżąca podnosiła, że w listopadzie 2003 r. żandarmeria prowadziła w jej wsi poszukiwania i zaproszyła ogień w domach, włącznie z jej domem. Po wyjeździe żandarmerii wieś była zrujnowana, a jej mieszkańcy byli zmuszeni do jej opuszczenia. Zdaniem Rządu tureckiego operacja w niniejszej sprawie dotyczyła śledztwa w sprawie porwania i zabójstwa nauczycieli i imama przez organizację terrorystyczną PKK (Partię Pracujących Kurdystanu).

Trybunał odrzekł w szczególności, że zniszczenie domu i mienia skarżącej przez siły bezpieczeństwa spełniały przesłanki niehumanitarnego traktowania **niezgodnego z art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). Orzekł on, że nawet w najtrudniejszych okolicznościach, takich jak walka ze zorganizowanym terroryzmem i zorganizowaną przestępczością, Konwencja bezwzględnie zakazuje traktowania niezgodnego z tym postanowieniem. Zwracając uwagę na okoliczności, w których doszło do zniszczenia domu i mienia skarżącej, jak również jej osobistą sytuację, Trybunał uznał, że zniszczenie domu i mienia skarżącej przez siły bezpieczeństwa musiało spowodować jej cierpienie o stopniu dotkliwości pozwalającym zaklasyfikować zarzucane czyny jako niehumanitarne. Co więcej, po ustaleniu, że siły bezpieczeństwa były odpowiedzialne za zniszczenie domu i mienia skarżącej, Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania domu) oraz **naruszenia art. 1** (ochrona własności) **protokołu nr 1** do Konwencji.

Zobacz również: [Bilgin przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 16 listopada 2000 r.

Ograniczenie pobytu a prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego

Daoudi przeciwko Francji

12 lipca 2023 r. (decyzja (Komitetu) w sprawie dopuszczalności)

Skarżący, obywatel Algierii, podniósł w szczególności, że ograniczenie pobytu (assignation à résidence), któremu podlegał od dnia 24 kwietnia 2008 r., na mocy kolejnych zarządzeń Ministra Spraw Wewnętrznych, ze względu na jego warunki, było równoznaczne z nakazem zatrzymania.

Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych. Trybunał przypomniał w szczególności, że zgodnie z zasadą subsydiarności skargi mogą być wnoszone do Trybunału dopiero po wyczerpaniu wszystkich krajowych środków odwoławczych. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem wnioski o kontrolę sądową był co do zasady krajowym środkiem odwoławczym, z którego należało skorzystać, a takie postępowanie należało prowadzić aż do odwołania w kwestiach prawnych włącznie. Trybunał zauważył jednak, że w odniesieniu do jednego z nakazów administracyjnych, na mocy których został umieszczony, skarżący nie złożył skargi kasacyjnej od wyroku paryskiego administracyjnego sądu apelacyjnego wydanego w dniu 5 listopada 2019 r., a w odniesieniu do innego, jego skarga kasacyjna od wyroku tego samego sądu z dnia 6 kwietnia 2023 r. jest obecnie rozpatrywana przez Conseil d'État. Ponadto Trybunał uznał, że nie istniały żadne powody ani szczególne okoliczności, które zwalniałyby skarżącego z obowiązku wniesienia skargi kasacyjnej. W szczególności

odrzuć okoliczności przedstawione przez skarżącego, uznając, że orzeczenie Rady Konstytucyjnej w sprawie skierowania pytania prejudycjalnego dotyczącego zgodności z konstytucją nie wystarcza do wyczerpania krajowych środków odwoławczych; że z odpowiedniego orzecznictwa administracyjnego nie można wywnioskować, że odwołanie w kwestiach prawnych byłoby daremne; oraz że złożenie pilnego wniosku o zawieszenie wykonania nie zwalnia skarżącego z kontynuowania postępowania głównego.

Ingerencje w wykonywanie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, mieszkania i korespondencji

Klass i Inni przeciwko Niemcom

6 września 1978 r.

W tej sprawie pięciu skarżących będących niemieckimi prawnikami podnosiło w swojej skardze kwestię obowiązujących w Niemczech przepisów umożliwiających organom monitorowanie ich korespondencji i łączności telefonicznej bez konieczności informowania ich następnie o zastosowanych wobec nich środkach.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Uznał, że ze względu na groźby złożonych form szpiegostwa i terroryzmu niektóre przepisy dające uprawnienia do tajnego nadzoru są – w wyjątkowych okolicznościach – „konieczne w demokratycznym społeczeństwie” z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, ochronę porządku lub zapobieganie przestępstwom.

Icver przeciwko Turcji

12 stycznia 2006 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła kwestii skuteczności środka odwoławczego w postaci postępowania przed komisją powołaną na podstawie ustawy o zadośćuczynieniu za straty poniesione wskutek terroryzmu. Skarżący podnosił w skardze w szczególności, powołując się na art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu) Konwencji, jak również art. 1 protokołu nr 1 do Konwencji (ochrona własności), że władze tureckie odmówiły mu powrotu do domu i na jego ziemię po eksmitowaniu go ze wsi pod koniec 1994 r. ze względu na działania terrorystyczne w regionie.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, uznając w szczególności, że nie ma już żadnych przeszkód ku temu, by skarżący mógł wrócić do swojej wsi. Co więcej, wygląda na to, że skarżący miał możliwość dochodzenia zadośćuczynienia na podstawie nowej ustawy o zadośćuczynieniach z dnia 27 lipca 2004 r., wnosząc roszczenie do odpowiedniej komisji ds. zadośćuczynienia, za szkody, które miał ponieść w wyniku odmówienia mu przez władze dostępu do jego mienia.

Zob. również decyzje o dopuszczalności z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawach: **Akbavir i Inni przeciwko Turcji**, **Fidanten i Inni przeciwko Turcji**, **Bingölbali i 54 inne skargi przeciwko Turcji** oraz **Boğuş i 91 innych skarg przeciwko Turcji**.

Gillan i Quinton przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

12 stycznia 2010 r.

Sprawa dotyczyła przysługującego policji w Zjednoczonym Królestwie na podstawie art. 44–47 ustawy o terroryzmie z 2000 r. uprawnienia do zatrzymania i przeszukania osoby bez uzasadnionego podejrzenia czynu zabronionego prawem.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego). Uznał, że uprawnienia i ich potwierdzanie, jak również zatrzymania i przeszukania na podstawie art. 44 i 45 ustawy z 2000 r. nie zostały dostatecznie ograniczone ani objęte odpowiednimi gwarancjami chroniącymi przed nadużyciami. Nie były one zatem „przewidziane przez ustawę”.

Nada przeciwko Szwajcarii

12 września 2012 r. (Wielka Izba)

Szwajcarskie rozporządzenie federalne dotyczące talibów przyjęto w następstwie szeregu rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ. Skutkowało ono uniemożliwieniem skarżącemu, będącemu obywatelem egipskim, wjazdu do Szwajcarii lub przejazdu przez Szwajcarię ze względu na fakt, iż jego imię i nazwisko umieszczono w sporządzonym przez Komitet Sankcji Rady Bezpieczeństwa ONZ wykazie osób podejrzewanych o powiązania z talibami i Al-Kaidą. Skarżący mieszkał we włoskiej enklawie o powierzchni ok. 1,6 km², otoczonej przez szwajcarski kanton Ticino i oddzielonej od reszty Włoch jeziorem. Twierdził, że wprowadzone ograniczenia utrudniły mu opuszczanie enklawy i spotykanie się ze znajomymi i rodziną oraz wywołały cierpienie ze względu na brak możliwości uzyskania odpowiedniej opieki medycznej w związku z problemami zdrowotnymi. Ponadto stwierdził on, że trudno jest usunąć imię i nazwisko z rozporządzenia, mimo iż śledczy szwajcarscy uznali, że oskarżenia przeciwko niemu są bezpodstawne.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 8** Konwencji. Zauważył w szczególności, że Szwajcarii nie mogła po prostu powołać się na wiążący charakter rezolucji Rady Bezpieczeństwa, ale powinna była podjąć wszelkie możliwe działania będące w jej zasięgu, by dostosować reżim sankcyjny do indywidualnej sytuacji skarżącego. Co więcej, skarżący nie miał żadnej skutecznej możliwości doprowadzenia do usunięcia jego imienia i nazwiska z wykazu, a więc nie istniał środek odwoławczy, z którego mógłby skorzystać w związku z naruszeniem jego praw. Wreszcie Trybunał uznał za **niedopuszczalne** zarzuty podnoszone przez skarżącego **na podstawie art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), uznając, podobnie jak szwajcarski Trybunał Federalny, że skarżący nie został „pozbawiony wolności” w rozumieniu art. 5 ust. 1 w związku z zastosowaniem środka zakazu wjazdu do Szwajcarii i przejazdu przez ten kraj.

Sher i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (zob. również, „Terrorysty (podejrzani o terrorizm)”, „Zagadnienia związane z art. 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego)”)

20 października 2015 r.

Sprawa dotyczyła zatrzymania i pozbawienia wolności w ramach operacji antyterrorystycznej trzech skarżących będących obywatelami pakistańskimi. Skarżący podnosili w skardze w szczególności kwestię przeszukania ich domów podczas pozbawienia wolności.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Uznał w szczególności, że walka z terroryzmem i konieczność pilnego działania uzasadniały w tej sytuacji przeszukanie domów skarżących na podstawie nakazu przeszukania sformułowanego dość ogólnikowo. Ponadto zapewniono wystarczające zabezpieczenia chroniące przed ryzykiem arbitralności nakazów przeszukania, które wydał sędzia, a skarżący nie podnosili braku istnienia podstaw.

Szabó i Vissy przeciwko Węgrom

12 stycznia 2016 r.

Sprawa dotyczyła węgierskiego ustawodawstwa w odniesieniu do tajnego nadzoru antyterrorystycznego wprowadzonego w 2011 r. Skarżący podnosili w szczególności, że mogą być potencjalnie poddawani nieuzasadnionym i nieproporcjonalnie inwazyjnym środkom przewidzianym w węgierskich ramach prawnych w zakresie tajnego nadzoru prowadzonego w celach bezpieczeństwa państwowego (tj. „sekcji 7/E ust. 3 – inwigilacja”). W szczególności podnosili, że wspomniane ramy prawne były obciążone ryzykiem nadużyć, w szczególności z uwagi na brak kontroli sądowej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego). Trybunał wskazał, iż naturalną konsekwencją form, jakie przyjmuje dzisiejszy terroryzm jest to, że rządy uciekają się do nowych technologii, włączając w to obszerny monitoring łączności, w celu zapobieżenia możliwym incydentom. Mimo to

Trybunał nie był przekonany, czy przedmiotowe ustawodawstwo zapewnia wystarczające gwarancje umożliwiające uniknięcie naruszenia. Szczególnie, że środkami tymi mógł być objęty praktycznie każdy na Węgrzech, a nowe technologie dawały Rządowi możliwość przechwytywania ogromnej ilości danych dotyczących nawet osób spoza pierwotnego kręgu objętego operacją. Ponadto zarządzenie takich środków miało miejsce w sferze władzy wykonawczej i bez jakiegokolwiek badania, czy przechwycenie łączności było szczególnie konieczne, a także bez jakichkolwiek skutecznych środków odwoławczych, nie mówiąc o sądowych. Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji **w połączeniu z art. 8**, podkreślając, że nie można interpretować art. 13 w taki sposób, że wymaga on środka prawnego przeciwko stanowi prawa krajowego.

Beghal przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

28 lutego 2019 r.

Sprawa dotyczyła wykorzystania przepisów dotyczących zwalczania terroryzmu, a konkretnie załącznika nr 7 do ustawy o terroryzmie z 2000 r., nadającej policji i urzędnikom służb imigracyjnych uprawnienie do zatrzymania, przeszukania i przesłuchania pasażerów w portach, w portach lotniczych oraz na międzynarodowych dworcach kolejowych. Skarżąca została zatrzymana i przesłuchana po przybyciu do portu lotniczego East Midlands w styczniu 2011 r. po wizycie u swojego męża, który przebywał w zakładzie karnym we Francji, odbywając karę pozbawienia wolności za przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Podnosiła w skardze kwestię uprawnień policji nadanych na podstawie załącznika nr 7 przepisów dotyczących zwalczania terroryzmu.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Uznał, że przepisy obowiązujące w tamtym czasie nie były dostatecznie ograniczone ani nie zapewniono odpowiednich gwarancji prawnych chroniących przed nadużyciami. W szczególności osoby można było poddać przesłuchaniu przez okres do dziewięciu godzin i skłaniać do odpowiedzi na pytania bez oficjalnego pozbawienia wolności lub dostępu do adwokata. Dochodząc do takiego rozstrzygnięcia, Trybunał nie wziął pod uwagę zmian dokonanych w przepisach. W szczególności według stanu prawnego z 2014 r. jeżeli funkcjonariusze straży granicznej chcieli przesłuchiwać osobę przez czas dłuższy niż godzina, mieli obowiązek formalnie pozbawić osobę wolności, a rozpoczęcie przesłuchania było możliwe dopiero po przybyciu na miejsce prawnika, natomiast po sześciu godzinach musieli zwolnić osobę przesłuchiwaną.

Guimon przeciwko Francji

11 kwietnia 2019 r.

Sprawa dotyczyła uniemożliwienia skarżącej, która do czasu zatrzymania w 2003 r. była aktywną członkinią ETA i została osadzona w Rennes za przestępstwa o charakterze terrorystycznym, podróży na odbywające się w Bajonnie uroczystości pogrzebowe jej zmarłego ojca.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), uznając że Państwo francuskie nie przekroczyło marginesu oceny przysługującego w tym względzie i że odmowa uwzględnienia wniosku skarżącej nie była nieproporcjonalna, ale służyła realizacji uprawnionych celów. Zauważył w szczególności, że władze odrzuciły wniosek – po pierwsze – ze względu na profil karny skarżącej, która kilkakrotnie odbywała karę pozbawienia wolności za przestępstwa o charakterze terrorystycznym i w dalszym ciągu należała do ETA, jak również – po drugie – ze względu na brak możliwości zorganizowania wzmocnionej eskorty w wymaganym terminie.

Ingerencje w wolność wyznania

Güler i Uğur przeciwko Turcji

2 grudnia 2014 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżących za propagandę promującą organizację terrorystyczną ze względu na ich udział w zorganizowanej na terenie należącej do partii

politycznej ceremonii religijnej ku pamięci trzech członków nielegalnej organizacji (PKK) zabitych przez siły bezpieczeństwa. Skarżący podnosili, że do skazania doszło wskutek ich uczestnictwa w ceremonii religijnej, która polegała jedynie na publicznym uprawianiu praktyk religijnych. Co więcej, wydanie wobec nich wyroku skazującego nie było dostatecznie przewidywalne, mając na uwadze brzmienie ustawy o przeciwdziałaniu terroryzmowi.

Trybunał orzekł, że kara pozbawienia wolności wymierzona skarżącym wypełniała przesłanki ingerencji w prawo do wolności uprawiania kultu, niezależnie od faktu, iż osoby, których pamięć miała być uczczona w czasie ceremonii, były członkami nielegalnej organizacji, jak również niezależnie od faktu, że ceremonia odbywała się na terenie należącym do partii politycznej, gdzie eksponowano symbole nielegalnej organizacji. Trybunał orzekł w tej sprawie, że **doszło do naruszenia art. 9** Konwencji (prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania), uznając, że ingerencja ta nie była „przewidziana przez ustawę”, ponieważ przepis prawa krajowego, na podstawie której ją podjęto, nie spełniał wymogów jasności i przewidywalności.

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

[Sydikova i Orlov przeciwko Rosji \(skarga nr 41260/17\)](#)¹⁴

Skarga została zakomunikowana Rządowi rosyjskiemu w dniu 30 sierpnia 2017 r.

Skarżący są wyznawcami japońskiej sekty religijnej założonej w 1984 roku, która została uznana za odpowiedzialną za kilka ataków z użyciem trującego gazu w Tokio w 1995 roku. Bezskutecznie próbowali oni wnieść odwołanie od decyzji Sądu Najwyższego Rosji z 2016 r., w postępowaniu ex parte, uznającej sektę za organizację terrorystyczną i zakazującej jej działalności w Rosji.

Trybunał powiadomił o skardze rząd rosyjski i zadał stronom pytania na podstawie art. 9 (wolność sumienia) i art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji.

Zagadnienia związane z wolnością wyrażania opinii

[Purcell i Inni przeciwko Irlandii](#)

16 kwietnia 1991 r. (decyzja Europejskiej Komisji Praw Człowieka¹⁵)

[Brind przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#)

9 maja 1994 r. (decyzja Komisji)

W tych sprawach skarżący podnosili na podstawie art. 10 Konwencji (wolność wyrażania opinii) kwestię zarządzeń ograniczających emitowanie wywiadów/omówień wywiadów i wszelkich wypowiedzi osób reprezentujących lub popierających organizacje terrorystyczne, takie jak IRA.

Komisja uznała obydwie sprawy za **niedopuszczalne**. W przypadku pierwszej z nich uznano, że zarządzenie było spójne z celem ochrony bezpieczeństwa państwowego i porządku publicznego oraz zapobiegania przestępczości; w drugiej sprawie stwierdził, że wymóg by w emitowanych wywiadach wykorzystywać głos aktora stanowił ograniczoną ingerencję i nie można powiedzieć, by tego rodzaju ingerencja w wolność wyrażania opinii skarżących była nieproporcjonalna względem celu, któremu miała służyć.

¹⁴ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

¹⁵ Wraz z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i Komitetem Ministrów Rady Europy Europejska Komisja Praw Człowieka, która zasiadała w Strasburgu w okresie od lipca 1954 r. do października 1999 r., nadzorowała przestrzeganie przez Układające się Strony ich obowiązków wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Komisja przestała istnieć z chwilą gdy Trybunał stał się w dniu 1 listopada 1998 r. organem stałym.

Association Ekin przeciwko Francji

17 lipca 2001 r.

Sprawa dotyczyła zakazu obiegu książki dotyczącej kultury baskijskiej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Stwierdzając w szczególności, że w książce nie znajdowało się nic, co sugerowałoby podżeganie do przemocy lub separatyzmu, orzekł, że ingerencja w prawo wolności wyrażania opinii skarżącego nie była „konieczna w społeczeństwie demokratycznym”.

Falakaoğlu i Savulü przeciwko Turcji

19 grudnia 2006 r.

W tej sprawie skarżący podnosili kwestię wyroku skazującego wydanego w postępowaniu karnym na podstawie ustawy o zapobieganiu terroryzmowi w związku z opublikowaniem artykułów prasowych wskazujących agentów państwowych jako cele dla organizacji terrorystycznych.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Uznając, że podstawy przedstawione przez tureckie sądy same w sobie nie mogły być postrzegane jako wystarczające dla uzasadnienia ingerencji w prawo skarżącego do wolności wyrażania opinii, Trybunał stwierdził, że skazanie skarżących było nieproporcjonalne względem celów, którym miało służyć, a zatem nie było „konieczne w społeczeństwie demokratycznym”.

Zob. również m.in.: [Bavar i Gürbüz przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 27 listopada 2012 r.; [Belek i Özkurt przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 13 lipca 2013 r.; [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 2\)](#), [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 3\)](#), [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 4\)](#), [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 5\)](#), [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 6\)](#) oraz [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 7\)](#), wyroki z dnia 17 czerwca 2014 r.

Leroy przeciwko Francji

2 października 2008 r.

Skarżący, będący twórcą karykatur, podnosił w swojej skardze kwestię wyroku skazującego za współudział w publicznym aprobowaniu terroryzmu wydanego po publikacji rysunku dotyczącego ataków z 11 września 2001 r.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Z uwagi na umiarkowany charakter grzywny nałożonej na skarżącego i kontekst opublikowania spornego rysunku Trybunał orzekł, że środek zastosowany wobec skarżącego nie był nieproporcjonalny względem uprawnionego celu, którego realizacji służył.

Ürper i Inni przeciwko Turcji

20 października 2009 r.

W tej sprawie skarżący podnosili w skardze kwestię wstrzymania publikacji i rozpowszechniania ich gazet uznanych za propagandę na korzyść organizacji terrorystycznej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Orzekł w szczególności, że władze tureckie mogły zastosować mniej rygorystyczne środki, takie jak konfiskata określonych wydań gazety lub ograniczenie publikacji konkretnych artykułów. Zawieszając publikację tytułu, nawet na krótki czas, władze ograniczyły w sposób nieuzasadniony zasadniczą rolę prasy jako publicznego wartownika funkcjonującego w społeczeństwie demokratycznym.

Zob. również m.in.: [Turgay i Inni przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 15 czerwca 2010 r.; [Gözel i Özer przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 6 lipca 2010 r.; [Aslan i Sezen przeciwko Turcji](#) i [Aslan i Sezen przeciwko Turcji \(nr 2\)](#), wyroki z dnia 17 czerwca 2014 r.

Belek i Veliöğlu przeciwko Turcji

6 października 2015 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżących przez sąd ds. bezpieczeństwa państwowego za opublikowanie w codziennej gazecie artykułu zawierającego oświadczenie nielegalnej organizacji zbrojnej. Skarżący utrzymywali w szczególności, że wydanie wobec nich wyroku skazującego w postępowaniu karnym i zakaz publikacji gazety wypełnia przesłanki naruszenia przysługującego im prawa do wolności wyrażania opinii.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Zwracając szczególną uwagę na język użyty w przedmiotowym artykule oraz kontekst publikacji, jak również uwzględniając trudności związane z walką z terroryzmem, Trybunał zauważył w szczególności, że tekst jako całość nie zawierał żadnego wezwania do przemocy, zbrojnego oporu ani powstania i nie spełniał przesłanek mowy nienawiści, co było głównym czynnikiem branym pod uwagę. Trybunał przeanalizował podstawy wydania wobec skarżących wyroku skazującego i uznał, że nie można ich uznać za uzasadnione dla usprawiedliwienia ingerencji w prawo do wolności wyrażania opinii.

Müdür Duman przeciwko Turcji

6 października 2015 r.

Sprawa wywodziła się ze skargi wniesionej przez lokalnego lidera partii politycznej, który zarzucał, że wydanie wobec niego wyroku skazującego za nielegalne zdjęcia i publikacje znalezione w biurze jego partii wypełniało przesłanki nieuzasadnionej ingerencji w jego prawo do wolności wyrażania opinii.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (prawo do wolności wyrażania opinii), wskazując na nieproporcjonalność wydanego wobec skarżącego wyroku skazującego i orzeczonej kary do zamierzonego celu, jakim jest konieczność ochrony porządku publicznego i zapobiegania przestępczości w ramach zwalczania terroryzmu. Zauważył w szczególności, że chociaż skarżący zaprzeczył jakoby wiedział o materiałach znalezionych w jego biurze, wyrok skazujący stanowił ingerencję w jego prawa przewidziane art. 10. Co więcej, uzasadnienie wyroku skazującego i wymiaru kary podane przez sądy tureckie nie mogą zostać uznane za istotne i wystarczające dla usprawiedliwienia ingerencji w prawo do wolności wyrażania opinii. W szczególności zachowanie skarżącego nie mogło być interpretowane jako poparcie dla czynów bezprawnych, ponieważ nic nie wskazywało na to że przedmiotowy materiał promował przemoc, zbrojny opór lub powstanie.

Bidart przeciwko Francji

12 listopada 2015 r.

Sprawa dotyczyła obowiązku nałożonego na skarżącego, będącego byłym przywódcą organizacji baskijskich separatystów *Iparretarrak*, w kontekście jego zwolnienia warunkowego, by powstrzymał się od rozpowszechniania utworu lub audiowizualnej produkcji, której był autorem lub współautorem, na temat przestępstw, za które go skazano, jak również by nie mówił publicznie o tych czynach.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Zauważył w szczególności, że sporny środek był ograniczony w czasie i dotyczył jedynie przestępstw popełnionych przez skarżącego. Skarżący miał również możliwość poddania środka kontroli sądowej. Trybunał uznał zatem, że nakładając na skarżącego w kontekście zwolnienia warunkowego obowiązek wstrzymania się od rozpowszechniania całości lub części utworu lub audiowizualnej produkcji, której był autorem lub współautorem, na temat przestępstw, za które go skazano, jak również by nie mówił publicznie o tych czynach, francuskie sądy nie wykroczyły poza margines oceny.

Döner i Inni przeciwko Turcji

7 marca 2017 r.

W czasie zdarzeń leżących u podstaw skargi 20 skarżących mieszkało w Stambule, a ich dzieci chodziły do różnych publicznych szkół podstawowych. Sprawa dotyczyła postępowania karnego wszczętego przeciwko nim za podżeganie i pomocnictwo PKK (Partii Pracujących Kurdystanu) po złożeniu przez nich petycji, by ich dzieci nauczano

w języku kurdyjskim. Utrzymywali oni w szczególności, że zostali objęci postępowaniem karnym za skorzystanie z przysługującego im konstytucyjnego prawa do złożenia petycji, pomimo braku w prawie krajowym przepisów przewidujących kryminalizację takiego zachowania.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (prawo do poszanowania życia rodzinnego), uznając, że przedmiotowa ingerencja nie była „niezbędna w społeczeństwie demokratycznym”. Podkreślił w szczególności, że chociaż nie umniejsza trudności w walce z terroryzmem, sam ten fakt nie zwalnia władz krajowych z obowiązków wynikających z art. 10 Konwencji. W związku z powyższym chociaż wolność wyrażania opinii mogła być w sposób uprawniony ograniczana ze względu na bezpieczeństwo państwowe, integralność terytorialną i bezpieczeństwo publiczne, ograniczenia te musiały być mimo wszystko usprawiedliwione istotnymi i wystarczającymi podstawami oraz koniecznością zareagowania w sposób proporcjonalny na pilną potrzebę społeczną. W tej sprawie Trybunał uznał jednak, że odpowiednie władze państwowe nie wykorzystały jako podstawy zastosowania środka akceptowalnej oceny istotnych faktów i nie zastosowały standardów zgodnych z zasadami określonymi w art. 10 Konwencji.

Stomakhin przeciwko Rosji¹⁶

9 maja 2018 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżącego na karę pozbawienia wolności w wymiarze pięciu lat za napisanie do biuletynu artykułów dotyczących konfliktu zbrojnego w Czeczenii, które to artykuły zostały uznane przez sądy krajowe za usprawiedliwiające terroryzm i przemoc oraz podlegające do nienawiści.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Zauważył w szczególności, że niektóre artykuły wykraczały poza granice dopuszczalnej krytyki i nawoływały do przemocy oraz usprawiedliwiałały terroryzm. Inne artykuły mieściły się jednak w granicach dopuszczalnej krytyki. Ogólnie rzecz biorąc, nie nastąpiła nagła potrzeba społeczna uzasadniająca ingerencję w prawa skarżącego poprzez penalizację niektórych z jego komentarzy, a surowość wymierzonej kary naruszyła jego prawa.

Roj TV A/S przeciwko Danii

17 kwietnia 2018 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła skazania przez duńskie sądy skarżącej spółki za przestępstwa terrorystyczne i promowanie Partii Pracujących Kurdystanu (PKK) za pośrednictwem programów telewizyjnych emitowanych w latach 2006–2010. Sądy krajowe uznały, że PKK może zostać uznana za organizację terrorystyczną w rozumieniu duńskiego kodeksu karnego oraz że Roj TV A/S wspierała działania terrorystyczne PKK poprzez emitowanie treści propagandowych. Stacja została ukarana grzywną, a jej licencję cofnięto. Skarżąca spółka zarzucała, że skazanie narusza jej prawo do wolności wyrażania opinii.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako niezgodną *ratione materiae* z postanowieniami Konwencji. Trybunał stwierdził w szczególności, że stacja ta nie może skorzystać z ochrony przewidzianej przez art. 10 Konwencji (wolność wyrażania opinii), ponieważ usiłowała skorzystać z tego prawa do celów sprzecznych z wartościami Konwencji. Mianowicie do podlegania do przemocy i wspierania działalności terrorystycznej, co stanowi naruszenie art. 17 Konwencji (zakaz nadużycia praw). Z tego względu skarga wniesiona przez spółkę skarżącą nie skutkowałą ochroną prawa do wolności wyrażania opinii.

Tuğluk i Inni przeciwko Turcji

4 września 2018 r. (decyzja o dopuszczalności)

W stosunku do skarżących, będących prawnikami, organy sądowe wydały tymczasowy zakaz reprezentowania ich klienta – Abdullaha Öcalana, co miało zagwarantować, że nie prześlą oni prasie oświadczeń klienta. Informacje o ich wizytach pojawiały się w kolejnych dniach na łamach gazet, a te postrzegano jako przekazywanie opinii klienta

¹⁶ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

o obecnej sytuacji lub wydawanie instrukcji PKK (Partii Pracujących Kurdystanu). Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną, uznając że sankcje nałożone na skarżących, które *de facto* nie powodowały żadnych skutków dla działalności zawodowej skarżących względem ich klientów innych niż Abdullah Öcalan, nie stanowiły nieproporcjonalnej reakcji na ich działania, ponieważ ich postępowanie naruszało zasady regulujące wykonywanie zawodu. Trybunał zauważył w szczególności, że środki podjęte przez tureckie władze miały służyć zapobieganiu wykorzystywaniu wizyt skarżących u klienta do ustanowienia kanału łączności między nim a jego byłą organizacją zbrojną i podjęte zostały przy spełnieniu wymogu nadrzędnej potrzeby społecznej, jaką było zapobieżenie aktom przemocy lub aktom terroryzmu.

Ali Gürbüz przeciwko Turcji

12 marca 2019 r.

Sprawa dotyczyła siedmiu postępowań karnych wszczętych przeciwko skarżącemu za opublikowanie w gazecie codziennej oświadczeń liderów organizacji uznawanych w świetle prawa tureckiego za organizacje terrorystyczne. Skarżący został oczyszczony z zarzutów w następstwie postępowań, które trwały od pięciu do siedmiu lat i podczas których nie był tymczasowo aresztowany. Podnosił on w szczególności, że postępowanie wpłynęło na niego jako postać zawodowo związaną z mediami ze względu na czas trwania, i to pomimo oczyszczenia z zarzutów.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii), uznając, że przedłużanie toczących się przeciwko skarżącemu postępowań karnych w sprawie poważnych zarzutów karnych nie spełniało wymogu nadrzędnej potrzeby społecznej, nie było proporcjonalne względem uprawnionych celów, którym miało służyć (ochrona bezpieczeństwa państwowego i integralności terytorialnej) i nie było konieczne w społeczeństwie demokratycznym. Trybunał zauważył w szczególności, że wszczęcie postępowań może być postrzegane jako reakcja organów służąca ograniczeniu, w ramach prawa karnego, publikowania oświadczeń przywódców organizacji uznawanych za organizacje terrorystyczne w świetle prawa tureckiego bez uwzględnienia ich treści, mimo iż mogłyby one być postrzegane jako element debaty publicznej dotyczącej zagadnień interesu ogólnego. Trybunał wyjaśnił w związku z tym, że środków egzekucyjnych podejmowanych automatycznie wobec dziennikarzy bez uwzględnienia ich intencji lub prawa opinii publicznej do informacji o innych poglądach na sytuację konfliktową nie sposób pogodzić z wolnością uzyskiwania lub przekazywania informacji lub idei.

Gürbüz i Bayar przeciwko Turcji

23 lipca 2019 r.

Sprawa ta dotyczyła postępowania karnego wszczętego przeciwko skarżącym - którzy w odpowiednim czasie byli odpowiednio właścicielem i redaktorem naczelnym dziennika Ülkede Özgür Gündem - za opublikowanie oświadczeń A.Ö. (szefa Partii Pracujących Kurdystanu (PKK), nielegalnej organizacji zbrojnej, oraz M.K. (prezesa Kongra-Gel). (szefa Partii Pracujących Kurdystanu (PKK), nielegalnej organizacji zbrojnej) i M.K. (prezesa Kongra-Gel, oddziału PKK) w artykule, który ukazał się w ich gazecie we wrześniu 2004 roku. Po kilku latach ściganie pierwszego skarżącego uległo przedawnieniu; drugi skarżący otrzymał grzywnę sądową w zawieszeniu.

Trybunał orzekł, że w niniejszej sprawie **nie doszło do naruszenia art. 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji, stwierdzając w szczególności, że kwestionowana ingerencja nie była nieproporcjonalna, biorąc pod uwagę, po pierwsze, margines oceny, z jakiego korzystają władze krajowe w takich sprawach, a po drugie, przedawnienie i wyrok w zawieszeniu, z których odpowiednio skorzystali skarżący. Trybunał przypomniał między innymi, że sam fakt opublikowania oświadczeń organizacji terrorystycznych nie może uzasadniać systematycznego skazywania pracowników mediów przez sądy bez analizy treści zaskarżonych artykułów lub kontekstu, w jakim zostały napisane. Dodał jednak, że jeśli chodzi o wypowiedzi, które można uznać za mowę nienawiści lub gloryfikację przemocy lub podżeganie do niej, Trybunał sam przeanalizował zaskarżone artykuły,

Zestawienie – Terroryzm a EKPC

niezależnie od faktu, że powody podane przez sądy dla przedmiotowych wyroków skazujących były oczywiście niewystarczające. W niniejszej sprawie Trybunał uznał, że biorąc pod uwagę, że wypowiedzi A.Ö. mogą być skutecznie interpretowane jako podżeganie do przemocy, skarżący nie mogą, odpowiednio jako właściciel i redaktor naczelny swojej gazety, zostać zwolnieni z wszelkiej odpowiedzialności. Prawo do przekazywania informacji nie może służyć jako alibi lub pretekst do rozpowszechniania oświadczeń grup terrorystycznych.

Hatice Çoban przeciwko Turcji

29 października 2019 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżącej - która w istotnym czasie była członkiem zarządu Partii na rzecz Społeczeństwa Demokratycznego (DTP, Demokratik Toplum Partisi) - za rozpowszechnianie propagandy na rzecz organizacji terrorystycznej w związku z przemówieniem, które wygłosiła podczas demonstracji „Światowego Dnia Pokoju” zorganizowanej przez DTP. Skarżąca twierdziła, że postępowanie karne przeciwko niej było niesprawiedliwe i naruszyło jej prawo do wolności wypowiedzi.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji. Powtórzył w szczególności, że sprawiedliwość postępowania i zapewnione gwarancje proceduralne są czynnikami, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie proporcjonalności ingerencji w wolność wypowiedzi. W niniejszej sprawie Trybunał stwierdził, że sądy tureckie nie odniosły się do istotnych argumentów podniesionych przez skarżącą, która zakwestionowała wiarygodność i dokładność głównego dowodu wykorzystanego na poparcie jej wyroku skazującego. Sąd kasacyjny zatwierdził ustalenia sądu przysięgłych w sposób podsumowujący, bez dalszego rozważania argumentów przedstawionych przez skarżącą w jej apelacji w kwestiach prawnych. Sądy krajowe nie wykonały zatem swojego zadania polegającego na rozważeniu różnych wchodzących w grę interesów dla celów art. 10 Konwencji.

Özer przeciwko Turcji (nr 3)

11 lutego 2020 r.

Sprawa dotyczyła postępowania karnego wszczętego przeciwko skarżącemu, właścicielowi i redaktorowi czasopisma, w związku z artykułem opublikowanym w czasopiśmie. Skarżący był ścigany i skazany za przestępstwo propagandy na rzecz organizacji terrorystycznej. Skarżący zarzucił naruszenie jego prawa do wolności wyrażania opinii w związku z wszczętym przeciwko niemu postępowaniem karnym.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji, stwierdzając, że władze tureckie nie przeprowadziły odpowiedniej analizy z uwzględnieniem wszystkich kryteriów określonych i wdrożonych przez Trybunał w sprawach dotyczących wolności wyrażania opinii oraz że rząd turecki nie wykazał, że kwestionowany środek zaspokoił pilną potrzebę społeczną, był proporcjonalny do uzasadnionych celów i był konieczny w demokratycznym społeczeństwie. Trybunał zauważył w szczególności, że sądy krajowe nie wzięły pod uwagę wszystkich zasad ustanowionych w jego orzecznictwie, biorąc pod uwagę, że ich ocena sprawy nie odpowiedziała na pytanie, czy kwestionowane fragmenty przedmiotowego artykułu mogą - biorąc pod uwagę ich treść, kontekst i zdolność do wywoływania szkodliwych skutków - zostać uznane za zawierające podżeganie do użycia przemocy, zbrojnego oporu lub buntu, lub za stanowiące mowę nienawiści.

Sabuncu i inni przeciwko Turcji

10 listopada 2020 r.

Sprawa ta dotyczyła początkowego i dalszego tymczasowego aresztowania skarżących - którzy w czasie wydarzeń byli dziennikarzami dziennika Cumhuriyet lub menedżerami Fundacji Cumhuriyet (głównego udziałowca spółki wydającej gazetę) - z powodu stanowiska redakcyjnego przyjętego przez dziennik w jego artykułach i postach w mediach społecznościowych, krytykujących niektóre polityki rządu. Skarżący zarzucili naruszenie ich wolności słowa, skarżąc się w szczególności na fakt, że stanowisko

redakcyjne gazety krytykujące niektóre polityki rządu zostało uznane za dowód na poparcie zarzutów o pomoc organizacjom terrorystycznym lub rozpowszechnianie propagandy na rzecz tych organizacji.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji, stwierdzając, że ingerencja w prawa i wolności skarżących na podstawie Artykułu 10 nie mogła być uzasadniona, ponieważ nie była przewidziana przez prawo. Trybunał zauważył również w szczególności, że czyny, za które skarżący zostali pociągnięci do odpowiedzialności karnej, wchodziły w zakres debaty publicznej na temat faktów i wydarzeń, które były już znane, stanowiły korzystanie z wolności konwencyjnych i nie popierały ani nie zalecały stosowania przemocy w sferze politycznej ani nie wskazywały na jakąkolwiek chęć ze strony skarżących, aby przyczynić się do realizacji nielegalnych celów organizacji terrorystycznych, a mianowicie stosowania przemocy i terronu w celach politycznych.

Zobacz także: [Ilicak przeciwko Turcji \(nr 2\)](#), wyrok z dnia 14 grudnia 2021 r.

Öğreten i Kanaat przeciwko Turcji

18 maja 2021 r.

Sprawa dotyczyła zatrzymania dwóch dziennikarzy za przynależność do organizacji terrorystycznych. Obaj dziennikarze opublikowali w podmiotach prasowych, w których pracowali, e-maile z konta ówczesnego tureckiego ministra energetyki, które zostały zhakowane i opublikowane na stronie Wikileaks. Władze oskarżyły obu skarżących m.in. o pobranie e-maili wspomnianego ministra.

Trybunał orzekł w szczególności, że **doszło do naruszenia art. 10** (wolność słowa) Konwencji, stwierdzając, że skarżący zostali zatrzymani z powodu ich działalności dziennikarskiej, a ingerencja w ich prawo do wolności słowa nie była przewidziana przez prawo, ponieważ nie było wiarygodnych podstaw do podejrzenia, że popełnili przestępstwo. Trybunał zauważył w szczególności, że w odniesieniu do przewidywalności przestępstwa członkostwa w organizacji terrorystycznej, karanego na podstawie art. 314 § 2 tureckiego kodeksu karnego, niedawno orzekł w sprawie Selahattin Demirtaş przeciwko Turcji (nr 2) (wyrok z dnia 20 listopada 2018 r.), że tak szeroka interpretacja przepisu prawa karnego nie może być uzasadniona, gdy pociąga za sobą utożsamienie korzystania z prawa do wolności wypowiedzi z przynależnością, tworzeniem lub kierowaniem zbrojną organizacją terrorystyczną, przy braku konkretnych dowodów na taki związek. Zdaniem Trybunału rozważania te były również zasadne w odniesieniu do tymczasowego aresztowania skarżących, którzy zostali zatrzymani z powodu ich działalności dziennikarskiej.

Erkizia Almandoz przeciwko Hiszpanii

22 czerwca 2021 r.

Sprawa dotyczyła udziału baskijskiego polityka separatystycznego w ceremonii oddania hołdu byłemu członkowi organizacji terrorystycznej ETA oraz jego skazania za publiczną obronę terroryzmu na karę jednego roku pozbawienia wolności i siedmiu lat pozbawienia praw publicznych. Skarżący zarzucił naruszenie jego prawa do wolności wypowiedzi ze względu na skazanie go za publiczną obronę terroryzmu, podczas gdy jego zdaniem jego przemówienie miało na celu wyłącznie zainicjowanie wyłącznie demokratycznej i pokojowej procedury zapewnienia niepodległości Kraju Basków.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji, stwierdzając, że ingerencja władz publicznych w prawo skarżącego do wolności wyrażania opinii nie może być uznana za „konieczną w demokratycznym społeczeństwie”. Po przeanalizowaniu zastosowania różnych czynników charakteryzujących mowę nienawiści i wypowiedzi pochwalające lub broniące terroryzmu, Trybunał stwierdził, że chociaż skarżący wygłosił swoje oświadczenia podczas ceremonii upamiętniającej byłego członka ETA w napiętym kontekście politycznym i społecznym, treść i sformułowanie komentarzy skarżącego wskazywały, że nie zamierzał on podżegać ludzi do przemocy ani pochwałać lub bronić terroryzmu. W opinii Trybunału nie

stwierdzono bezpośredniego ani pośredniego podżegania do przemocy terrorystycznej, a przemówienie skarżącego podczas ceremonii, wręcz przeciwnie, opowiadało się za dążeniem do demokratycznych środków osiągnięcia konkretnych celów politycznych lewicy abertzale.

Z.B. przeciwko Francji (nr 46883/15)

2 września 2021 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżącego za gloryfikację umyślnego zabójstwa z powodu hasła („Jestem bombą” i „Dżihad, urodzony 11 września”) na koszulce, którą podarował swojemu siostrzeńcowi w prezencie na trzecie urodziny. Chłopiec założył koszulkę do przedszkola. Przed sądami krajowymi i Trybunałem Europejskim skarżący twierdził, że slogany miały mieć humorystyczny wydźwięk.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie **nie doszło do naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji. Trybunał powtórzył w szczególności, że żartobliwe wypowiedzi lub formy ekspresji stosowane w celu uzyskania efektu humorystycznego były chronione na mocy art. 10 Konwencji, pod warunkiem, że mieściły się w granicach dozwolonych na mocy tego przepisu. Prawo do humoru nie było nieograniczone, a każdy, kto powoływał się na prawo do wolności wypowiedzi, musiał przyjąć na siebie „obowiązki i odpowiedzialność”. Trybunał podkreślił, że nie może ignorować znaczenia i wagi ogólnego kontekstu w tej sprawie. Mimo że od wydarzeń z 11 września 2001 r. upłynęło ponad 11 lat, do czasu zaistnienia faktów w niniejszej sprawie, warto jednak zauważyć, że krótko przedtem miały miejsce inne ataki terrorystyczne, które w szczególności spowodowały śmierć trojga dzieci w szkole. Trybunał stwierdził również, że fakt, iż skarżący nie miał powiązań z grupą terrorystyczną i nie popierał ideologii terrorystycznej, nie może umniejszać znaczenia obraźliwej wiadomości. W szczególnych okolicznościach sprawy Trybunał - który zauważył, że trzylatek, jako nieświadomy nosiciel przekazu, został zinstrumentalizowany - uznał, że powody podane przez sądy krajowe w celu skazania skarżącego, opierające się na potrzebie zapobiegania gloryfikacji masowej przemocy, wydawały się zarówno „istotne”, jak i „wystarczające”, aby uzasadnić przedmiotową ingerencję. Ponadto zauważył, że sankcja nałożona na skarżącego (grzywna i kara pozbawienia wolności w zawieszeniu) nie była nieproporcjonalna do uzasadnionego celu. Kwestionowana ingerencja mogła zatem zostać uznana za konieczną w demokratycznym społeczeństwie.

Rouillan przeciwko Francji

23 czerwca 2022 r.

Sprawa ta dotyczyła skazania skarżącego, byłego członka grupy terrorystycznej Action directe, na karę 18 miesięcy pozbawienia wolności, w tym 10 miesięcy w zawieszeniu na okres próby, po skazaniu go za współudział w przestępstwie publicznego bronienia aktów terroryzmu za uwagi, które wygłosił w audycji radiowej w 2016 r. i które zostały następnie opublikowane na stronie internetowej mediów.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji ze względu na surowość sankcji karnej nałożonej na skarżącego. Trybunał uznał w szczególności, że skazanie skarżącego i wymierzenie mu kary za współudział w przestępstwie obrony przed aktami terroryzmu stanowiło ingerencję w jego prawo do wolności wyrażania opinii i uznał, że ingerencja ta była przewidziana przez prawo i służyła realizacji uzasadnionego celu, jakim jest zapobieganie zakłóceniom porządku i przestępczości. Przechodząc do kwestii, czy ingerencja była konieczna w społeczeństwie demokratycznym w rozumieniu art. 10 § 2 Konwencji, Trybunał uznał, po pierwsze, że przedmiotowe uwagi można uznać za pośrednie podżeganie do przemocy terrorystycznej i nie widział uzasadnionych podstaw, aby odejść od znaczenia i zakresu przypisanego im w orzeczeniu Sądu Karnego, którego należycie uzasadnione powody zostały przyjęte przez Sąd Apelacyjny i Sąd Kasacyjny. Trybunał stwierdził ponadto, że w niniejszej sprawie nie widzi uzasadnionych podstaw do odstąpienia od oceny sądów krajowych w odniesieniu do zasady leżącej u podstaw kary. Stwierdził w tym względzie, że ich

uzasadnienie, dlaczego kara nałożona na skarżącego była uzasadniona - oparte na potrzebie zwalczania obrony przed terroryzmem i na uwzględnieniu cech osobistych sprawcy - wydawało się zarówno „istotne”, jak i „wystarczające”, aby uzasadnić przedmiotową ingerencję, którą można było uznać za odpowiadającą, co do zasady, pilnej potrzebie społecznej. Jednakże, po powtórzeniu, że władze były zobowiązane, w kwestiach wolności wypowiedzi, do zachowania powściągliwości w stosowaniu postępowania karnego, a zwłaszcza w nakładaniu kary pozbawienia wolności, Trybunał orzekł, że w szczególnych okolicznościach sprawy, powody, na które powołały się sądy krajowe w ramach wyważenia, które były ich obowiązkiem, nie były wystarczające, aby umożliwić mu uznanie kary 18 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wobec skarżącego - niezależnie od zawieszenia na 10 miesięcy - za proporcjonalną do realizowanego uzasadnionego celu.

Ete przeciwko Turcji

6 września 2022 r.

Sprawa ta dotyczyła skazania skarżącego na karę dziesięciu miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu pod zarzutem propagandy na rzecz organizacji terrorystycznej za krojenie i rozdawanie kawałków tortu urodzinowego na talerzach podczas demonstracji w Siirt, która rzekomo odbyła się z okazji urodzin przywódcy PKK (Partii Pracujących Kurdystanu, nielegalnej organizacji zbrojnej).

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji, stwierdzając, że w okolicznościach sprawy Rząd nie wykazał, że kwestionowany środek był odpowiedzią na pilną potrzebę społeczną, proporcjonalny do uzasadnionych celów lub konieczny w demokratycznym społeczeństwie. Trybunał zauważył w szczególności, że sąd przysięgłych oparł skazanie i wyrok skarżącego na czynach polegających na krojeniu kawałków tortu rzekomo przygotowanego z okazji urodzin przywódcy PKK i rozdawaniu ich na talerzach. Stwierdził, że te czyny postrzegane jako całość nie mogą być postrzegane jako zawierające wezwanie do przemocy, zbrojnego oporu lub powstania lub jako stanowiące mowę nienawiści; było to główne rozważanie.

Zagadnienia związane z wolnością zgromadzeń i stowarzyszania się

Zjednoczona Komunistyczna Partia Turcji i Inni przeciwko Turcji

30 stycznia 1998 r.

Sprawa dotyczyła rozwiązania Zjednoczonej Komunistycznej Partii Turcji („TBKP”) oraz zakazu zajmowania przez jej przywódców podobnych stanowisk w innej partii politycznej. Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 11** Konwencji (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się). Orzekł, że rozwiązanie nie było „konieczne w społeczeństwie demokratycznym”, zauważając w szczególności, że nie istniały dowody na odpowiedzialność TBKP za problemy terrorystyczne Turcji.

Zob. również: **Partia Socialistyczna i Inni przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 25 maja 1998 r.; **Sprawa Partia „Wolność i Demokracja” (ÖZDEP) przeciwko Turcji**, wyrok (Wielkiej Izby) z dnia 8 grudnia 1999 r.; **Yazar i Inni przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 9 kwietnia 2002 r.

Herri Batasuna i Batasuna przeciwko Hiszpanii

30 czerwca 2009 r.

Sprawa dotyczyła rozwiązania partii politycznych „Herri Batasuna” i „Batasuna”. Skarżący podnosili, że ustawa organiczna o partiach politycznych przyjęta przez hiszpański parlament w 2002 r. nie była dostępna ani przewidywalna, była stosowana z mocą wsteczną i nie realizowała uprawnionego celu; uważali oni również, że nałożony na nich środek nie mógł być uznany za konieczny w społeczeństwie demokratycznym i spójny z zasadą proporcjonalności.

Trybunał orzekł, że projekty skarżących były sprzeczne w pojęciu „społeczeństwa

demokratycznego” i wiązały się ze znaczącym zagrożeniem dla hiszpańskiej demokracji. Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 11** Konwencji (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się). W szczególności w odniesieniu do proporcjonalności środka polegającego na rozwiązaniu fakt, że przedsięwzięcia skarżących były sprzeczne z ideą „społeczeństwa demokratycznego” i wiązały się ze znacznym zagrożeniem dla hiszpańskiej demokracji doprowadziły Trybunał do wniosku, że nałożona na skarżących sankcja była w rozumieniu art.11 ust.2 Konwencji proporcjonalna względem uprawnionego celu, któremu miała służyć.

Gülcü przeciwko Turcji

19 stycznia 2016 r.

Sprawa dotyczyła w szczególności wydania wyroku skazującego i pozbawienia wolności nieletniego na okres dwóch lat za przynależność do PKK (Partii Pracujących Kurdystanu) – nielegalnej organizacji zbrojnej, w następstwie jego udziału w demonstracji zorganizowanej w Diyarbakır w lipcu 2008 r. oraz obrzucenia kamieniami funkcjonariuszy policji. Wyrok skazujący wydano wobec skarżącego również za rozpowszechnianie propagandy poparcia dla organizacji terrorystycznej i stawianie oporu policji. Skarżący w skardze podnosił kwestię wydania wyroku skazującego za udział w demonstracji i nieproporcjonalnego charakteru łącznego wymiaru nałożonej na niego kary.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 11** Konwencji (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się). W pierwszej kolejności zauważył, że nawet jeżeli skarżący został skazany za przemoc w stosunku do funkcjonariuszy policji, nic nie sugerowało, że dołączając do demonstracji miał zamiar dopuszczenia się przemocy. Co więcej, wyraził dezaprobatę wobec faktu, że sądy krajowe nie przedstawiły uzasadnienia wyroku skazującego go za przynależność do PKK lub rozpowszechniania propagandy poparcia dla organizacji terrorystycznej. Co więcej, zwrócił również uwagę na wysoką surowość kar – łącznie siedem lat i sześć miesięcy pozbawienia wolności – wymierzonych skarżącemu, który w trakcie incydentu miał 15 lat, odbytych w części wynoszącej rok i osiem miesięcy po nieomal czterech miesiącach pozbawienia wolności w oczekiwaniu na proces. Trybunał orzekł zatem, że z uwagi na młody wiek skarżącego, surowość kar była niewspółmierna względem uprawnionego celu ochrony porządku i zapobiegania przestępczości, a także ochrony praw i wolności innych.

Zagadnienia związane z ochroną własności

Dulaş przeciwko Turcji

30 stycznia 2001 r.

Zob. powyżej, „Zapobieganie terroryzmowi”, „Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania”.

İcver przeciwko Turcji

12 stycznia 2006 r. (decyzja o dopuszczalności)

Zob. powyżej, „Zapobieganie terroryzmowi”, „Ingerencje w wykonywanie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, mieszkania i korespondencji”.

Zagadnienia związane z prawem do wolnych wyborów

Etxeberria i Inni przeciwko Hiszpanii oraz Herritarren Zerrenda przeciwko Hiszpanii

30 czerwca 2009 r.

Obydwie sprawy dotyczyły uniemożliwienia wystartowania w wyborach skarżących ze względu na ich działalność w partiach politycznych, które uznano za nielegalne i rozwiązano. W pierwszym przypadku skarżący zarzucali w szczególności, że pozbawiono ich możliwości kandydowania w wyborach do parlamentu Nawarry i reprezentowania elektoratu, co hamowało wolność wyrażania opinii osób przy wyborze władzy ustawodawczej; w drugiej sprawie skarżący podnosił zarzut, że zakazano mu kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego i został pozbawiony możliwości

startowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego i reprezentowania wyborców.

W obydwu przypadkach, uznając sporne ograniczenia za współmierne względem uprawnionego celu, którego realizacji miały służyć, jak również stwierdzając, że w świetle braku elementu arbitralności nie doszło do naruszenia swobody wyrażania opinii przez społeczeństwo, Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3 protokołu nr 1** do Konwencji (prawo do wolnych wyborów). W obydwu przypadkach orzekł on, że **nie doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (prawo do wolności wyrażania opinii) **ani do naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka prawnego).

Swoboda przemieszczania się

Pagerie przeciwko Francji

19 stycznia 2023 r.

Sprawa ta dotyczyła nakazu godziny policyjnej ograniczającego skarżącego do gminy Angers, wydanego przez Ministra Spraw Wewnętrznych działającego w ramach stanu wyjątkowego ogłoszonego w następstwie fali ataków terrorystycznych popełnionych we Francji w listopadzie 2015 roku. Przez ponad 13 miesięcy skarżący podlegał rygorystycznym wymogom, między innymi, zgłaszać się na posterunek policji trzy razy dziennie i pozostawania w domu w godzinach od 20:00 do 6:00. Skarżący argumentował w szczególności, że zarządzenia o godzinie policyjnej nie miały wystarczająco przewidywalnej podstawy prawnej i były nieproporcjonalne.

Mając na uwadze pilną potrzebę zapobiegania terroryzmowi oraz uwzględniając zachowanie skarżącego, przyznane mu gwarancje proceduralne oraz fakt, że potrzeba wprowadzenia godziny policyjnej była okresowo weryfikowana, Trybunał uznał, że godzina policyjna nie była nieproporcjonalna i orzekł, że w związku z tym w sprawie skarżącego **nie doszło do naruszenia art. 2** (swoboda przemieszczania się) **Protokołu nr 4** do Konwencji. Na wstępie Trybunał podkreślił, że jest w pełni świadomy wyzwań związanych z walką z terroryzmem oraz że Konwencja wymaga od państw, aby w walce tej zachowały równowagę między ochroną społeczeństwa a skuteczną ochroną praw. Dokonując przeglądu, Trybunał zwrócił szczególną uwagę na charakter i praktyczny zakres istniejących zabezpieczeń przed nadużyciami i arbitralnością. W przedmiotowej sprawie Trybunał stwierdził, po pierwsze, że ustawa z dnia 3 kwietnia 1955 r., która stanowiła podstawę prawną zaskarżonego środka, ustanowiła w sposób wystarczająco jasny zakres i sposób wykonywania uprawnień dyskrecyjnych przyznanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz przewidziała odpowiednie zabezpieczenia przed nadużyciami i arbitralnością. Przechodząc do kwestii, czy godzina policyjna była konieczna, Trybunał zauważył, że Minister Spraw Wewnętrznych oparł się na szeregu czynników świadczących o „sposobie postępowania” dającym istotne podstawy, aby sądzić, że skarżący stanowi zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa, i uczynił to w celu zapobiegania terroryzmowi. Trybunał zauważył, że godzina policyjna skarżącego była regularnie poddawana przeglądowi, a Minister Spraw Wewnętrznych ośmiokrotnie ponownie rozpatrywał jego indywidualną sprawę. Ponadto Trybunał zauważył, że wszystkie decyzje administracyjne podjęte w odniesieniu do skarżącego zostały poddane kontroli sądów krajowych, w których miał on możliwość przedstawienia swoich argumentów, a sądy te dokonały dokładnego przeglądu podstaw godziny policyjnej za każdym razem, gdy była ona przedłużana.

Zobacz także: [Fanouni przeciwko Francji](#), wyrok z dnia 15 czerwca 2023 r.

Zakaz wydalania obywateli - Wjazd do własnego kraju

H.F. i inni przeciwko Francji (nr 24384/19 i 44234/20)

14 września 2022 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła odmowy uwzględnienia wniosków skarżących o repatriację przez władze francuskie ich córek i wnuków, które były przetrzymywane w obozach w północno-wschodniej Syrii prowadzonych przez Syryjskie Siły Demokratyczne (SDF).

Skarżący twierdzili, że odmowa naraziła członków ich rodzin na nieludzkie i poniżające traktowanie oraz wiązała się z naruszeniem ich prawa do wjazdu na terytorium kraju.

Trybunał rozpoczął od stwierdzenia, że członkowie rodziny, o których mowa, nie podlegali jurysdykcji Francji dla celów skargi na podstawie art. 3 (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) Konwencji, ale w szczególnych okolicznościach sprawy istniał związek jurysdykcyjny między nimi a Francją, w rozumieniu art. 1 (obowiązek poszanowania praw człowieka) Konwencji, w odniesieniu do skargi na podstawie art. 3 § 2 („Nikt nie może być pozbawiony prawa wjazdu na terytorium państwa, którego jest obywatelem”) Protokołu nr 4 do Konwencji. Co do meritum, Trybunał stwierdził najpierw, że Francuzkom i ich dzieciom nie przysługiwało ogólne prawo do repatriacji na podstawie prawa do wjazdu na terytorium kraju na mocy art. 3 § 2 Protokołu nr 4. Następnie wyjaśnił, że ochrona zapewniona przez ten przepis może jednak prowadzić do pozytywnych zobowiązań państwa w wyjątkowych okolicznościach związanych z czynnikami eksterytorialnymi, takimi jak te, które zagrażały zdrowiu i życiu obywateli przebywających w obozach, w szczególności dzieci. W takiej sytuacji, wypełniając swój pozytywny obowiązek umożliwienia skutecznego wykonywania prawa do wjazdu na swoje terytorium, państwo musiało zapewnić odpowiednie zabezpieczenia przed ryzykiem arbitralności w odpowiednim procesie. Niezależny organ musiał dokonać kontroli zgodności z prawem decyzji odmawiającej uwzględnienia wniosku o repatriację, niezależnie od tego, czy właściwy organ jedynie odmówił jego uwzględnienia, czy też nie podjął żadnych kroków w celu jego uwzględnienia. Taka kontrola powinna również umożliwić osobie zainteresowanej zapoznanie się, nawet w skrócie, z podstawami decyzji, a tym samym zweryfikowanie, czy podstawy te miały wystarczającą i rozsądną podstawę faktyczną oraz czy nie było arbitralności w żadnym z uzasadnień, na które władze wykonawcze mogłyby się zasadnie powołać, niezależnie od tego, czy są to ważne względy interesu publicznego, czy też jakiegokolwiek trudności prawne, dyplomatyczne lub materialne. W przypadku, gdy wniosek o repatriację został złożony w imieniu małoletnich, kontrola musiała w szczególności zapewnić, że właściwe organy należycie uwzględniły najlepszy interes dzieci, wraz z ich szczególną wrażliwością i szczególnymi potrzebami. W niniejszej sprawie Trybunał uznał, że istniały wyjątkowe okoliczności, w odniesieniu do sytuacji córek i wnuków, które spowodowały obowiązek zapewnienia zabezpieczeń przed arbitralnością w procesie decyzyjnym. Jednakże brak jakiegokolwiek formalnej decyzji ze strony właściwych organów o odmowie uwzględnienia wniosków skarżących oraz immunitet jurysdykcyjny, na który powołały się sądy krajowe w tej sprawie, pozbawiły ich jakiegokolwiek możliwości znaczącego zakwestionowania podstaw powołanych przez te organy i sprawdzenia, czy podstawy te nie były arbitralne. Trybunał stwierdził, że rozpatrzenie wniosków o repatriację złożonych przez skarżących w imieniu członków ich rodzin nie było otoczone odpowiednimi zabezpieczeniami przed arbitralnością i że **doszło do naruszenia art. 3 § 2 Protokołu nr 4**. Trybunał dodał, że wykonując wyrok, rząd francuski powinien niezwłocznie ponownie zbadać wnioski skarżących, a czyniąc to, zapewnić im odpowiednie zabezpieczenia przed arbitralnością.

Gwarancje proceduralne związane z wydalaniem cudzoziemców

Muhammad i Muhammad przeciwko Rumunii

15 października 2020 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła postępowania, w wyniku którego skarżący, obywatele Pakistanu mieszkający legalnie w Rumunii, zostali uznani za osoby niepożądane i deportowani. Skarżący zarzucili, że nie zapewniono im należytych gwarancji proceduralnych i nie byli w stanie skutecznie bronić się w postępowaniu. W szczególności zarzucili, że nie zostali powiadomieni o faktycznych zarzutach przeciwko nim, podczas gdy nie mieli dostępu do dokumentów znajdujących się w aktach sprawy.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 1** (gwarancje proceduralne odnoszące się do wydalania cudzoziemców) **Protokołu nr 7** do Konwencji, stwierdzając, że biorąc pod uwagę postępowanie jako całość i uwzględniając margines oceny przyznany państwom w takich sprawach, ograniczenia nałożone na korzystanie przez skarżących

Zestawienie – Terroryzm a EKPC

z ich praw wynikających z Artykułu 1 Protokołu nr 7 nie zostały zrównoważone w postępowaniu krajowym, tak aby zachować samą istotę tych praw. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący otrzymali jedynie bardzo ogólne informacje na temat kwalifikacji prawnej stawianych im zarzutów, podczas gdy z akt sprawy nie można było odczytać żadnego z ich konkretnych czynów, które rzekomo zagrażały bezpieczeństwu narodowemu. Nie udzielono im również żadnych informacji o kluczowych etapach postępowania ani o możliwości dostępu do dokumentów niejawnych w aktach sprawy za pośrednictwem prawnika posiadającego upoważnienie do wglądu do takich dokumentów.

Kontakt z mediami:
Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08